

בס"ד

רבנו נחמן

מברסלב

פירושים על פרשת השבוע

בשם אבא

רבנו נחמן מברסלב פירושים על פרשת "בשלח"

ויסב אלקים את העם

(יג, יח)

וזה בחינת גדל הטלטולים והיסורים שצריכין לסבל קדם שבאין לארץ ישראל וצריכים לסבב בכמה דרכים קדם שבאין לארץ ישראל וכמו שכתוב (שמות יג, יח): ויסב אלקים וכו', והכל הוא בשביל קבוץ הנדחים:

כי איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עין חיים שער ק"ש פ"ג) בפגנות: והביאנו לשלום מארבע בנפות הארץ וכו' שבכל מקום בעולם שאחד מישראל נדחה לשם בגלות בארבע בנפות הארץ נחשב כאלו כל ישראל גלו לשם ועל-ידי זה מברר ניצוצות משם ועל-ידי זה באין לארץ ישראל, עין שם באריכות שזהו סוד מה שישאר מפזרין עכשו בגלות במקומות הרחוקים מהקדשה מאד. והנה זה הענין הוא דבר נסתר ונעלם מאד, ואי אפשר להבינו, כי אנו רואים שבמדינות הרחוקים משיבות ישראל, כמו במדינות מאסקווע, נדחו לשם יהודים מעמים. ודריים בין הרבה עבוי"ם יהודים מתי מעט. עד שיש עירות הרחוקים יותר שאין נמצאים שם ישראלים כי אם אחד או שנים בעיר גדולה. והנה אנו רואים בעינינו שר"ב אלו היהודים הדרים במקומות פאלה רבם ככלם אינם צדיקים כלל והלואי היו בינונים, כי הם רחוקים מאד מה' יתברך. ואי אפשר להאריך בזה, שלא לדבר על איזה מישראל חס ושלום, כי גם פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון, ואם בן איך אפשר להבין זאת שעל-ידי אנשים כאלו יתבררו הניצוצות מעמקי הקלפות כאלו, אבל באמת הוא נפלאות תמים דעים ואי אפשר להבין זאת.

והכלל, שעקר הגלות הוא הגלות וההתרחקות מארץ ישראל שהיא כלל הקדשה, ועקר הגלות הוא בשביל לברר הנדחים שהם הניצוצות שנגדחו בעמקי הקלפות בבחינת (פסחים פז:): לא גלו ישראל בין העובדי כוכבים אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שזהו בחינת הניצוצות המתבררים מעמקי הקלפות.

כי באמת לכאורה קשה להבין ענין הגלות שמחמת שחטאו ישראל בארץ ישראל גלה אותם משם לארץ העמים עד שיתקנו וישובו אליו ויביא לנו

גואל צדקנו. והדבר קשה מאד: איך יהיה תקוה שבחזון-לארץ ישובו ישראל. ומה אם במקום חיותנו וקדשתנו שהוא ארץ-ישראל ארץ הקדושה ששם עקר קדשת ישראל וכו', אם שם התגבר על ישראל היצר הרע עד שהחטאים, איך יהיה תקוה שבחזון-לארץ שהוא ארץ העמים אויר הטמא וכו', שם יתקנו וישובו ישראל? ואם כן חס ושלום, אפס תקוה!! הלא ה' יתברך רוצה בתקנותינו ואינו חפץ לנקם בנו, רק כל הגליות והצרות הם בשביל תקון, כמו שכתוב (דברים ד, כט): ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת וכו'. אבל איך יתכן זה שבארץ-ישראל לא בקשנו והפשנו ודרשנו את ה' יתברך ובחזון-לארץ בארץ העמים נדרש ונבקש אותה?

אבל באמת כל זה הוא נפלאות תמים דעים. והם מסתרי פלאותיו. וזהו בחינת כל הירידות והנפילות העוברים על כל אחד מישראל לפי בחינתו ומדרגתו עד שיש הרבה שנפלו עד עמקי תהום תחתיות, אשר נדמה להם כי אפס תקוה חס ושלום, בפרט עכשו בסוף הגלות באחרית הימים האלה בעקבא דמשיחא, כאשר יודע כל אחד בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו. ואף-על-פי-כן סוף כל סוף בלם יתקנו ולא יהיה נאבד שום אחד מהם. כי ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. כי באמת יש לפעמים שדיקא כשהאדם מגיע למקום נמוך ורחוק מהקדשה מאד מאד, שם דיקא יתעורר בהתעוררות גדול לה' יתברך.

ויש בענין זה פמה טעמים ובחינות וקצת מהם הוא מחמת שבשחיו ישראל בארץ-ישראל הראה להם הקדוש ברוך-הוא חבה יתרה. והיו מקרבים אליו מאד. ונדמה להם שכבר הם סמוכים לה' יתברך ולא בקשוהו יותר ונתרשלו בעבודתם. והפעל דבר חותר עליהם בכל יום ובכל עת ועל-ידי זה התגבר עליהם עד שהחטאים. וזה בחינת (שיר השירים ו, ה): הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני, ועין בפרוש רש"י שם שפרש שם ענין זה, שמרב חבה שהראה להם בבית-המקדש, על-ידי זה מרדו בו וכו', עין שם. וזהו ענין הנ"ל. וגם מחמת שבשחיו בארץ-ישראל לגדל הקדשה של ארץ-ישראל באיזה תנועה בעלמא שלא התנהגו בקדשה כראוי פגמו מאד. ועל-ידי

הפגם הזה נמשך פגם גדול יותר, כי עברה גוררת וכו' (אבות פ"ד), ועל-ידי זה החמיאם הבעל דבר. וזה בחינת (מלכים-א יז, יח): כי באת אלי להזכיר את עוני, שבנגד קדשת אליהו היא נחשבת כרשעה אף-על-פי שהיתה צדקת כמו שפרש רש"י שם. ובשביל זה הכרחו לצאת בגלות. ואז מגדל הרחוק שרואים גדל רחוקם מה' יתברך שנגלו ונפוצו בארץ העמים, באויר הטמא, תחת ממשלת העובדי כוכבים, מתגברים נפשות ישראל ביותר לשוב לה' יתברך. וגם שם לגדל הטמאה של חוץ-לארץ, תכף כשישראל עושים איזה עבודה בעלמא יקר בעיניו יתברך מאד מאד. אף-על-פי שאין עבודתם בשלמות, אף-על-פי-כן יקר בעיניו מאד שבמקום רחוק וטמא בזה יתגברו לעשות אפלו העבודה הזאת. ועל-ידי זה הוא מרחם עליהם ומושיעם.

וזהו בחינת של כל הנופלים מעבודת ה' יתברך, שעל-ידי כל מה שפוגמים איזה פגם, או שעוברים איזה עברה חס ושלום, נופלים יותר ויותר. ואם בן מה יהיה הסוף וכי אפס תקנה, אך הכל על-פי הנ"ל, שבשה' יתברך רואה שאיזה אדם מתרחק מעבודתו ופוגם איזה פגם או שעובר חס ושלום איזה עברה אזי הקדוש-ברוך-הוא מרחק אותו ונופל יותר, כי הבא לטמא פותחין לו (יומא לח), אבל אם בן היה חס ושלום אפס תקנה, ולא היה באפשר לשום אדם לשוב לעולם מאחר שכל פעם נופל יותר חס ושלום, אבל ה' יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו. כי כשהאדם נופל על-ידי חטאים למקום הרחוק מהקדשה, אזי ה' יתברך מזמין לו שם רמזים לפי אותו המקום ומזמין לו איזה זכות שיכול לזכות בזה המקום הרחוק דיקא. וזהו הנסיון והבחירה שלו. ואם יזכה שם לזכר בה' יתברך, ולעשות שם מה שיוכל מה שמרמז לו ה' יתברך בכל מקום שהוא, בקל יוכל לשוב לה' יתברך, כי לפי המקום הזה יכול לזכות בעבודה קטנה לעשות נחת רוח ותענוג ושעשוע גדול לה' יתברך מה שלא היה זוכה במקום קדוש ביותר, כי ה' יתברך מקבל תענוג ושעשוע גדול מאד כשעולה לפניו איזה עבודה ממקום הנמוך ורחוק מאד כמובן בדברי רבינו ז"ל כמה פעמים. בבחינת (זהר יתרו סט): כד אתי יתרו ואמר: כי עתה ידעתי וכו' (שמות יח, יא), כדין אסתלק ואתיגר שמא דקדשא בריך הוא עלא ותתא וכשבא יתרו ואמר וכו', אז התייגר שמו של הקדוש-ברוך-הוא למעלה ולמטה.

וזה סוד גלות ישראל בכלל. ובפרטיות הנפילות של כל אחד ואחד בני"ל שזהו עקר הגלות. כי כל מה שנופל למקום נמוך ורחוק מהקדשה יותר יש לו שם

איזה עבודה ונחת רוח לעשות לה' יתברך, מה שאינו זוכה לזה אפלו צדיק גדול, ועל-ידי זה מעלה כל הניצוצות והקדשות שנגפלו לשם למקום הטמא הזה. כי יש כמה וכמה ניצוצות הקדושות שנגפלו משנים קדמוניות הרבה לעמקי עמקי הקלפות מאד מאד. ומחמת שמנחים ביון מצולה בעמקי תהומות מאד מאד בודאי אין מי שייכנס לשם להעלותם. ועל-כן כשמזדמן אדם שחטא עד שגפול לשם חס ושלום, תכף כשמזכיר את עצמו בה' יתברך, ונתעורר לעבד את ה' יתברך באיזה עבודה בעלמא שהוא יכול לעשות שם לפי מקומו הנמוך, אזי מתדבקים בו כל אלו הניצוצות, ומעלה אותם משם. וכזה עושה נחת רוח ותענוג גדול לה' יתברך בלי שעור.

וזה בחינת היהודים הנדחים בארבע כנפות הארץ במקומות הרחוקים מישראל, כי יש שם ניצוצות מאלפים שנים שמנחים שם בגלות וצער גדול מאד, שאם היו מריחים שם ריח בעלמא של ישראל היו מחיין עצמן מאד. ועל-כן תכף שנגכנס לשם איזה ישראל בעלמא, אפלו פושעי ישראל אף-על-פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מו). ואף-על-פי-כן שם ישראל נקרא עליו, אזי תכף כשאלו הניצוצות הקדושות מריחין ריח של ישראל הם מתעוררים ומתדבקים בו. ואף-על-פי שעדין אי אפשר להם לעלות מחמת שזה האיש בודאי אין לו כח להעלותן — ועל-כן על-פי רב נופל על ידם יותר מחמת רבוי הקלפות הנאחזין באלו הניצוצות כידוע — אף-על-פי-כן מאחר שעל כל פנים מחזיק עצמו בדת ישראל, ואינו ממיר דתו לגמרי חס ושלום, ונקרא עליו שם ישראל, זה בעצמו יקר מאד בעיני ה' יתברך, ויש לה' יתברך תענוג ושעשוע גדול מזה, עד שסוף כל סוף יעלה זה האיש משם, ויעלה עמו כל הניצוצות הנ"ל משם, ועל-ידי זה יתקן כל חטאיו מאחר שעל ידו דיקא עלו הניצוצות האלו מה שלא היו יכולין לעלות על-ידי שום איש כשר שבעולם, כי מי היה נכנס למקום טמא ומלכלך בזה.

והעקר הוא על-ידי כח הצדיק הגדול האמתי שיש לו כח להעלות כל אלו האנשים עם הניצוצות שנתדבקו בהם מכל המקומות הנמוכים אפלו מעמקי עמקי תהום תחתיות, אפלו מיון מצולה ואין מעמד. ועל-כן כל זמן שהאדם משתדל ומחפש ומבקש להתקרב לצדיקי אמת יש לו תקנה לעולם יהיה איך שיהיה. אפלו אם נפל מאד אלפים ורבבות פעמים. כי בכח הצדיק יכול להיות שעל-ידי דבר אחד ונחת רוח אחד שיעשה לה' יתברך במקומו הרחוק בזה יתקן הכל ויעלה עמו כל הניצוצות ממקומות כאלו, מה שלא היו יכולים לעלות על-ידי שום אדם אחר וכנ"ל.

ויקח משה את עצמות יוסף עמו

כי השבע

(יג, יט)

ואיתא בזהר הקדוש שעקר הגאולה היה על-ידי עצמות יוסף שלקחם משה והתקשר אליהם, והו בחינת עצם הפלגת מעלת קברי הצדיקים שמועיל להאדם מאד לתקון נפשו להוציא אותו מגלותו הכבוד והינו גלות הנפש שהוא עקר הגלות שהוא בחינת גלות מצרים שכולל כל הגליות בבחינת ויקח משה את עצמות יוסף עמו שעקר גאלת מצרים היה על-ידי עצמות יוסף שלקחם לקברם בארץ-ישראל. כי ארונו של יוסף שנשאנו בעת יציאת מצרים והו בחינת קבר הצדיק שעל-ידי זה היה עקר גאלתם. כי יוסף הצדיק זכה לתקן הכבוד דקדשה ועל שם זה נקרא יוסף על שם תקון הכבוד כמו שכתוב אסף אלקים את חרפתי שהוא אוסף החרפה שהיא הפך הכבוד כי הוא זכה להעלות ולתקן את הכבוד על-ידי שעמד בנפיו וכבש יצרו באשת אדוניו ולא רצה לחטא להמשיך חס ושלום נפשו הקדושה לתוך כבוד הסטרא אחרא שהיא אשה זונה, גדה שפחה גויה זונה, אל אחר, שעל-ידי זה נותנין פח חס ושלום לכבוד שלהם ועל-ידי זה יכולין להתגבר על הכבוד דקדשה להמשיכו אליהם חס ושלום. ויוסף עמד בנפיו ובכח מזה ועל-ידי גדל הנפיו שלו זכה שאדרבא העלה את הכבוד מהסטרא אחרא וזכה לכבוד דקדשה במצרים ונעשה מלך שם ונקרא בכור שורו הדר לו (דברים לג) לשון כבוד והדר, וכמבאר בתורה מגדל כבודו שזכה על-ידי זה כמו שכתוב וירכב אתו במרכבת המשנה וכו' ויקראו לפניו וכו'. וכמו שכתוב בזהר הקדוש יוסף מדילה נטל וכו' ויוסף משלו לקח וכו', הינו מחמת שעמד בנפיו ולא רצה להגביר חס ושלום הכבוד דסטרא אחרא על-ידי פגם הברית כגיל על-ידי זה זכה שאדרבא העלה את הכבוד מהם ועל-ידי זה זכה לכבוד גדול במצרים דיקא כי העלה את הכבוד מן הטמאה מערות מצרים אל הקדשה כי זכה שם לכבוד דקדשה. ועל-ידי גדל תקון הכבוד שזכה שם על-ידי זה היה עקר חיותם וקיומם של ישראל מיום ירידתם למצרים עד שעלו משם. כי תחלת ירידת שבעים נפש בית יעקב למצרים היה על-ידי הכבוד של יוסף כמו שכתוב והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ומהרתם והורדתם את אבי הנח, והגדתם את כל כבודי דיקא, כי דיקא על-ידי הכבוד נמשכו וירדו נפשותם לשם. ומחמת שיוסף תקן והעלה אז את הכבוד ועל-ידי זה ירדו לשם ולא ירדו לשם בשלשלאות על-ידי התגברות הכבוד והפלכות דסטרא אחרא מתחלה, רק מתחלה ירדו לשם

ובשביל זה צריך האדם לסבל מלסולים ויסורים הרבה קדם שבא לארץ-ישראל, הכל בשביל ברור הניצוצות הנ"ל שכלם צריכים להתקבץ לארץ-ישראל. ועל ידם דיקא זוכין לבוא לארץ-ישראל. כי בכל מקום שמסב לבוא לשם בשביל לבוא לארץ-ישראל הוא מברר הניצוצות משם מאחר שכל כונתו שהולך ומסב שם הוא בשביל לבוא לארץ-ישראל, ששם קבוץ כל הניצוצות, ואזי זוכה לבוא עם כל אלו הניצוצות לארץ-ישראל, בבחינת: אם יהיה נדחה בקצה השמים משם יקבצו ה' אלקיך וכו'. והביאך ה' אלקיך אל הארץ. והכל בכח הצדיק שעל ידו דיקא באין לארץ-ישראל. ועוד יש בזה דברים הרבה. ודי בזה למסתכל על האמת לרחם על עצמו לשוב לה' יתברך מכל מקום שהוא, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו לעולם. (לקוטי הלכות - הלכות ברכת הריח וברכת הודאה ד' - אות מ"ה)

ויקח משה את עצמות יוסף עמו

(יג, יט)

זה הצדיק שעסק כל ימיו בתורה בקדשה כזאת, עד שזכה על ידי עסק התורה שלו לעורר ולהאיר שרשי נשמות ישראל, שעל ידי זה רבים השיב מעון והגדיל כבוד השם יתברך. זה הצדיק אפלו כשנסתלק עדין עוסק בזה להחזיר כל העולם למוטב, על ידי שימשיך על כל אחד הארה משרש נשמתו שבתורה, כי כל התורה שהוא כלל נשמות ישראל כלולה בנפש זה הצדיק. וידוע כי הארת נפש הצדיק נשארת על קברו הקדוש ומאירה בכל עולם העשיה, כמבאר בכתבי האר"י ז"ל. ועל כן כשפאים על קברו ומתעוררים שם לשוב להשם יתברך, אזי ממשיכין על עצמן הארה משרש נשמתו שבתורה. כי שם בנפש זה הצדיק כלולים כל נפשות ישראל ששרשם בהתורה, ועל ידי זה יכול לחזר למוטב. וזה סוד שני הארונות שהיו מהלכין במדבר ארונו של יוסף וארון העדות זה אצל זה, כי שניהם אחד וזה תלוי בזה. ועל כן חזקיהו המלך שעסק בזה בכל ימיו כי למד ולמד שזה בחינה הנ"ל, על כן נאמר בו וכבוד עשו לו במותו ודרשו רבותינו ז"ל שהושיבו ישיבה על קברו והניחו ספר תורה על מטתו. כי שרש התורה כלולה בנפשו על ידי שעסק בזה כל ימיו. וכל קיום ישיבות ובתי מדרשות לעסק בתורה הבל בנוי ומיסד על קברו, כי משם מאיר הארת שרשי נשמות שבתורה שעסק בזה כל ימיו. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת ה' - אותיות ל' ל"א לפי אוצר היראה - צדיק - ל"ח)

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה וכו'. ופרש רש"י זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות, למה היו דומין באותה שעה? ליונה שבורחת מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים והיה הנחש נושף בה, תכנס לפנים — הרי הנחש, תצא לחוץ — הרי הנץ. אמר לה הקדוש ברוך הוא: הראיני את מראיך, את בשרון פעלתך למי את פונה בעת צרה? השמיעיני את קולך ויצעקו בני ישראל אל ה'. וכל ענין זה עובר על כל אדם בעת שרוצה לכנס בעבודת ה' שהיצר הרע וחילותיו שהם בחינת פרעה ומצרים רודפים אחריו בכמה מיני רדיפות וכל בהם מחמת הדינים שיונקים מהם, ומתקף התעוררות הדינים שנתעוררים עליו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו מלמעלה וכו'. עלידי זה רודפין אותו מכל הצדדין בכמה מיני מניעות ועבובין ויסורים ובלבולים רבים והוא ממש כמו שהיה יציאת מצרים, שמאחוריהם רדפו המצרים אחריהם ומלפניהם היה הים סוער ומצדדיהם חיות רעות עד שלא היה מקום לנוס בשום צד כמו יונה שבורחת מפני הנץ וכו', וממש בחינות אלו עוברים על כל אדם הרוצה לכנס בעבודת ה' יתברך, כי מי שרוצה לכנס לעבודת ה' יתברך הוא בחינת יציאת מצרים ממש, כי עקר יציאת מצרים הוא מה שיוציאין מטמאה לטהרה, מטמאת וזהמת פרעה ומצרים לקדשת וטהרת ישראל, כמו שכתוב: בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים וכו'. וזה מכרח לעבר על כל אדם בכל זמן בכל דור ודור. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: בכל דור ודור תיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, וכשבחינת פרעה ומצרים שהם הסטרא אחרא וחילותיו רודפין אחר האדם בבלבולים ומחשבות רעות רבות מאד ואין לו מקום לנוס לא לפניו ולא לאחוריו ולא מן הצדדין, כי מכל צד מסבבין אותו בכמה מיני בלבולים ומניעות ויסורין, אזי אם ירצה להסתפל לאחוריו בנדאי יתגברו חס ושלום יותר, על-כן אין תקנה כי אם שיעק אל ה' ממקום אשר הוא שם ולא יפנה ויסתפל לאחוריו כלל. (לקוטי הלכות - הלכות שילוח הקן ד' - ה')

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

עקר היסורין והצרות, רחמנא לצלן, הוא מחמת שהתגברו ההבלים רעים שנעשו מכפופין רעים,

בכבוד עלידי כבוד יוסף וכו', עלידי זה היה להם קיום כל ימי היותם שם במצרים בגלות. כי אף-על-פי שאחר-כך התגברו המצריים וכבשו אותם בגלות כבוד מהמת שלא נתברר ולא נגמר תקון הכבוד בשלמות שנפגם עלידי חטא אדם הראשון, על-כן התגברו המצריים והסטרא אחרא להגדיל כבודם וכבשו ישראל בגלות, אף-על-פי-כן היו יכולים להתקיים עלידי שכבר התחיל יוסף לתקן ולהעלות הכבוד שעל-ידי זה לא היה כח כל-כך להסטרא אחרא להתגבר עליהם. וכמוכא בספרים שעקר קיומם של ישראל במצרים בימי הגלות היה עלידי יוסף שהכניע מקדם הסטרא אחרא שם ובלא זה לא היו יכולים לעמד בנגד תקף זהמתם בימי הגלות עד שלא היו יכולים לצאת משם. והכל עלידי תקון הכבוד שזכה יוסף לתקן עלידי הנסיון שהוא תקון נפשות ישראל, וכן עלידי זה זכו לצאת משם כמו שכתוב ויקח משה את עצמות יוסף עמו וכו' בנ"ל. כי ארוננו של יוסף שהוא בחינת קבר הצדיק שם עקר הכבוד בבחינת כבוד ה' יאסף בו וזה הכבוד הקדוש הלא לפניהם וכל נפשות ישראל נמשכו אחר הכבוד הזה ויצאו משם בחיים ושלום. כי בשזוכין שבא הכבוד לטובה אזי יכולין למשך אחר הכבוד ולכלל בו ולשאר בחיים אדרבא עוד נתוסף לו נפש וחיות חדש עלידי הכבוד שבא לטובה, כי בשבא הכבוד שהוא בחינת מלכות לטובה אזי נכללין בו בבחינת התחדשות הנפש והבן (ועיין לקוטי מוהר"ן א' - סימן סז). וזה בחינת יציאת נפשות ישראל ממצרים עלידי עצמות יוסף שהוא בחינת קבר הצדיק בחינת כבוד דקדשה שעל-ידי זה יוצאין הנפשות מגלותם לחיים ולשלום. וזהו בחינת הענני כבוד שהלכו תמיד לפני מחנה ישראל כמו שכתוב לא ימיש עמוד הענן יומם וכו' לפני העם. כי הכבוד דקדשה בחינת הענני כבוד הלא לפני מחנה ישראל תמיד והם נמשכו והלכו אחרי הכבוד שהוא שרשם ועל-ידי זה היה עקר גאלתם. וזהו שנסמך עלית עצמות יוסף לענני כבוד בתחלת פרשת בשלח כמו שכתוב ויקח משה את עצמות יוסף וכו' ויסעו מספת וכו' וה' הלא לפניהם יומם בעמוד ענן וכו'. הינו בנ"ל כי גם פסוק ויסעו מספת מרמז על ענני כבוד שהם בחינת סכות בידוע, ובשביל זה נסיעה ראשונה שייצאו ישראל ממצרים היה מרעמסס לסכות, כי שמא גרים [השם גורם] להורות שנמשכו תכף ביציאתם אחרי בחינת סכות שהוא בחינת מצות סכה שהוא ענני כבוד שעל-ידי זה היה עקר יציאתם וכו' (לקוטי הלכות - הלכות חובל בחברו ג' - אות י"ג)

שעל-ידי-זה נצטמרו אותיות התורה המנהיגים העולם ללא טוב, חס ושלום, ומזה באין כל הצרות, חס ושלום. ועל-כן עקר התקנה לזה הוא רק: "ויצעקו אל ה'", וכמאמר רבותינו ז"ל: יפה צעקה לאדם וכו', כי מאחר שהוא בצרה, חס ושלום, שהוא מורה שפבר התגברו ההבלים רעים על ההבלים טובים, חס ושלום, על-כן אין די בתפלה בקול פשוט לבד, רק צריך לצעק בקול גדול וחזק להשם יתברך, כדי להגביר ההבל הקדשה על ההבלים רעים, כדי שיחזר ויתנהג עמו למובה ועל-ידי-זה יצא מהצרה, בחינת "ויצעקו אל ה' בצר להם, ממצוקותיהם יצילים". ואז צריך להודות לה, בחינת "יודו לה' חסדו" דיקא, בחינת חסד ואהבה וכסופין נפלאים להשם יתברך, שזה עקר הדבקות להשם יתברך, ועל זה נתסדו כל השירות וההודאות. וזה: "יודו לה' חסדו ונפלאותיו וכו'", כי על-ידי החסד הזה, שהוא בחינת רצונות וכסופין טובים, על-ידי-זה נעשין כל הנפלאות שבעולם על-ידי שצטמרו האותיות לטוב על-ידי זה. (לקוטי הלכות - הלכות הודאה ה' - אות א' לפי אוצר היראה - יסורים וישועה - ז)

ויצעקו בני ישראל אל ה'

(יד, י)

כל הצעקות וזעקות שצריכין לצעק בעת הצרה, רחמנא לצלן, הכל הוא לזכות שיאיר עליו הדעת למצא ההרחבות גם בתוך הצרה, עד שיוכל לשמח נפשו כל-כך, עד שיהפך היגון ואנחה עצמו לשמחה, שעל-ידי-זה עקר הכנעת הסטרא-אחרא והיכלי התמורות, שהם בחינת עצבות ויגון ואנחה, וזכין לברר הקדשה שהיתה בגלות ביניהם, שעל-ידי-זה דיקא יוצאין מן הצרה והגלות. (לקוטי הלכות - הלכות הודאה ו' - אותיות י"ב לפי אוצר היראה - יסורים וישועה - ח')

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

(יד, יד)

כמו שבנים הנשמי אי אפשר לכנס בו מרבוי מים השוטפים, ואי אפשר לעבר עליו כי אם על-ידי אניות העשויים בחכמה ואמנות גדול, וגם צריכין מנהיג הספינה, שידע היטב איך להנהיג הספינה כפי השעה, כפי הרוחות שמשבין, ועקר שלמות החכמה אי אפשר לבאר היטב כל-כך, כי אם בחינת רמזים, כי אי אפשר ללמדו איך יטה וינהיג החבלים והתרון והספינה בכל עת כפי הסבה והזמן, רק צריך להבין בעצמו כפי נטיות הרוחות, ולפעמים מתגבר הרוח-סערה עד שאין מועיל שום חכמה, כי אם לצעק אל השם. כמו-כן ממש ברוחניות, למי

שרוצה לכנס לים החכמה, שאי אפשר לכנס בו כי אם על-ידי צדיקים אמתיים, שהם בחינת "יורדי הים באניות וכו'". וצריכין מנהיג אמת שידע כל הדרכים והנתיבות שבנים החכמה, בבחינת "הנותן בים דרך", ויעשה אניות בחכמה ואמנות נפלא לעבר ולשוט עליהם בים החכמה. ועקר שלמות החכמה אי אפשר לבאר, כי אם על-ידי רמזים, שהם בחינת הידים שבנים החכמה, הנמשכין מבחינת שתיקה של החכם. כי מי שאינו מקבל מרבו שהוא בחינת משה את בחינת השתיקה, שהוא בחינת צמצום ומחצות השכל, שלא יכנס להשיג יותר מדי ובמפלא ממנו, ולא יכנס בחקירות וקשיות ותרוצים וכו', רק יסמך על אמונה, וירצה לכנס בים החכמה, בודאי ישקע ויטבע בתוך הים ברוחניות ונשמיות.

וזה היה עקר הנס של קריעת ים-סוף, שנבקע להם בכת וזכות משה רבנו, עליו השלום, ים החכמה ברוחניות, וזכו לעבר בו בשלום. ועל-כן היה באמת אז התגלות הדעת מאד, כמאמר רבותינו ז"ל: ראתה שפחה על הים וכו'; וכמו-כן נבקע להם הים בנשמיות ויעברו ביבשה בתוך הים. והעקר היה על-ידי שהאיר עליהם בחינת שתיקה, לבלי להרהר אחר מדותיו יתברך, בחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". וזה היה בחינת אתערותא דלתתא שלהם, ועל-ידי-זה זכו שגובר להם זכות אבות וזכות יוסף, עד שעברו הים בשלום. וכמו-כן גם עכשו, שארץ עלינו הגלות מאד, ויהי האמת נעדרת, וסר מרע משתולל, ויראי חטא נמאסו, ועל-פירב אנשי אמת הם נרדפים מאד מחמת הקטגוריא שבין התלמידי חכמים בעצמם. ועקר התקון הוא לבלי לכנס בחקירות וקשיות ותרוצים כלל, רק להסתכל על האמת לאמתו, ולשמר את עצמו לבלי להלכד ברשת הרודפים בחלקלקות לשונם ובחכמתם וליצנותם, אשר כל זה קשה מהרדיפה בנשמיות, כי מניעת המוח קשה מהכל, ואין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים, כמאמר רבותינו ז"ל, ולדם ולשתק ולצפות לישועת השם, עד שעל-פירב על-ידי הדומיה והשתיקה יבער לבו, עד שיצעק ויתפלל להשם בהשתוקקות נפלא מעמק הלב, עד ישקיף וירא ה' מן השמים. וזה בחינת: לכן המשפיל בעת ידם, ונאמר: "טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'", וכמוהו רבים. (לקוטי הלכות - נטילת ידיים לסעודה ו' - אותיות ל"ט מ"א מ"ד לפי אוצר היראה - פסח - ל')

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון

(יד, יד)

וזה "לכן המשפיל בעת ההיא ידם וכו'. לך דמיה

תהלה אלקים בציון. אך לאלקים דומי נפשי וכו'. טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' וכו', וכן פסוקים הרבה, כי עתה באחרית הימים האלה שעליהם נתנבאו בפסוקים הנ"ל צריכין לדם ולשתק הרבה על כל מה שנעשה עתה בעולם ולבלי לכנס בחקירות וקשיות ותרוצים כָּלֵל, רק לדם ולשתק ולצפות לישועת ה' עד שעל־פי הרב על־ידי הדומיה והשתיקה יבער לבו עד שיצעק ויתפלל לה' יתברך בבחינת (תהלים לט, ד) נאלמתי דומיה החשיתי וכו' חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני וכו'. וזה (איוב יב, כג) משניא לגוים ויאבדם. פי לוכד חכמים בערמם (שם ה, יג) שכל זה היה בקריעת ים־סוף שסבבם בכונה להטעותם, כמו שכתוב (שמות יד, ב): וישבו ויחננו לפני פי החירת וכו' ואמר פרעה וכו' וכן הוא עתה.

ואלו הנרדפים צריכין לזהר לבלי לילך בחכמות רק לצעק אל ה' ואם גם זה קשה על כל פנים לא יהרהר, וכל שבן שלא ידבר נגד מדותיו יתברך רק ישתק וידם עד ישקיף וירא וכו' ויצפה לחסדו יתברך לבד בחינת ה' ילחם לכם ואתם תחרשון, כמו שכתוב (דברי הימים ב, יד): ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו וכו'. וכתוב: כי אין בנו כח בכל ההמון הזה וכו' עזרנו כי עליך נשענו. בפרט עתה בסוף הגלות הזה שעל זה אמר ירמיה (איכה ג, נד נה): "צפו מים על ראשי וכו' קראתי שמך ה' מבור תחיתות וכו'". ואמר (שם שם, כו): "טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' וכו'". כנ"ל. "עד ישקיף וירא ה' משמים" (שם שם, ג). "כי לא יזנח לעולם ה' וכו'" (שם שם, לא) וכן הרבה. כי עקר הרדיפה של השונאים הן מעבדים הן בין ישראל בעצמן שהחולקים רודפים מאד את הכשרים. והעקר על־ידי חכמות של הכל שנדמה לכל אחד שהוא גבון וחכם ורוצה שהכל ילכו בדרך חכמתו העקמה ומהפכת. ונדמה לו שהוא צריך להיות רודף את הנרדפים מאד, אבל אלו הנרדפים צריכין לזהר ביותר שלא יתעו ויטעו אחרי חכמתם הרעות רק יסתכלו על האמת לאמתו ויקימו אל תען כסיל פאולתו (משלי כו, ד). רק לחרש ולשתק אפלו בדעתו לבלי לכנס בקשיות ותרוצים כנ"ל. רק לצפות לישועת ה'. בבחינת מה שאמר משה לישראל בקריעת ים־סוף (שמות יד, יג-יד): אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' וכו' ה' ילחם לכם ואתם תחרשון.

רק שעתה מחמת שצריכין שתהיה גאלה שלמה שאין אחריה גלות והספרא אחרא ותיצר הרע מתפשט מאד וכו' על־כן צריכין עתה להאריך אפו ביותר ויותר ולהתגבר יותר לדם ולשתק בדעתו לבלי להרהר אחרי ה' יתברך ואחרי יראי ה' האמתיים. רק להשתדל לצעק

ולהתפלל לה' יתברך הרבה. וכמו שאמר התנא כמה פעמים (סוטה מט): בעקבות משיחא חצפא יסגא וכו' [לפני שיבוא המשיח החוצפה תגדל] יראי חטא כו'. והאמת תהיה נעדרת, ודרשו רבותינו ז"ל (סנהדרין צו). שיהיה נעשה האמת עדרים עדרים וכל אחד יאמר שאצלו האמת עד שבסוף מסים: על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. וכן חוזר זאת כמה פעמים שבכל פעם שמגלה הבלבול והקטגוריא שיהיה באחרית הימים האלה מסים בכל פעם: על מי לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים כמבאר בסוטה, עין שם:

והכלל, שעקר הרדיפה של הרודפים את הכשרים והתמימים הוא שרוצים לתפסם בחכמתם הרעה וברבוי ליצנות שלהם וזה קשה מן הכל. כי עקר הוא מניעת המוח, כי מתחלה רודפים אותם ממש כמפרסם. ואחר־כך משתדלים ביותר לפתותם בחלקלקות דבריהם הרעים שאומרים שדורשים מובתם וכו' וזה קשה מן הכל, על־כן אי אפשר לבאר ולספר כל מה שיש בזה רק המשפיל כעת ידם ויבין היכן האמת ויקים דברי התנאים הנ"ל שחזרו וכפלו כמה פעמים על מי לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת א' - אות מ"ד)

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה

(יד, טז)

הינו כשמים הזידונים מתגברים חס ושלום, שהם בחינת ההרהורים רבים ובלבולים וכו', שהם בחינת מצולות ים ואין מקום לברח לא לפנים ולא לאחור ולא משום צד, שאז הנפש ישראלית בצרה ובמצוקה גדולה, בבחינת יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה וכו', אזי אין תקנה כי אם שיסיח דעתו ולא יסתכל לאחוריו כָּלֵל, רק יודרו בגבור לרוץ ארח לעבר על כל המחשבות והבלבולים ולילך בדרך שהוא עוסק בו בתורה ותפלה וכו', ולא יסתכל לאחוריו כָּלֵל, רק יעשה את שלו. וזהו בחינת דבר אל בני ישראל ויסעו, שילכו לדרךם ויקפצו לתוך הים ולא יחשבו ולא יסתכלו לאחוריהם כָּלֵל. וכן עשו שקפץ נחשון לתוך הים ואחריו כל ישראל והלכו ביים עד חטמם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, הינו שלא הסתכלו על מים השוטפים מים הזידונים בחינת מצולת ים שהם הבלבולים והרהורים הרעים והמחשבות רבות המבלבלות אותם בעבודתם, ובפרט בתפלתם, רק קפצו לתוך המצולת ים והלכו לבטח דרכם ועסקו בעבודתם בתורה ותפלה וכו' בתוך התגברות שאון גלי הים שהם המחשבות והבלבולים ולא

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

צְרִיכִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל מְאֹד לַהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּשׂוֹכֵינֵי לְאֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה נִצְוִינוּ וַיּוֹצֵאֵינוּ מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּרוּחַ־חַיִּים וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְזֶה בַּחֲנִינַת "מוֹדִים דְּרַבָּנָן". (לקוטי הלכות – הלכות שבת ו' – י"ט לפי אוצר היראה – אמונה – מ"ד)

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי, בְּמִזְלָא תְּלִיא מְלָתָא. וְאֵיתָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ, דְּהֵינּוּ בְּמִזְל הַעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת עֵתִיקָא, שֶׁם תְּלוּי הַמְּזוּנוֹת. וְלְכַאוּרָה קָשָׁה: הַלּוֹא עֵקֶר הַמְּזוּנוֹת וְהַפְּרָנְסָה הוּא מְבַחֲנִינַת שְׂמַאל שֵׁישׁ בְּהַתּוֹרָה, בְּבַחֲנִינַת "בְּשְׂמַאלָה עֵשֶׂר וּכְבוֹד", וְכַאֵן אָמְרוּ שֶׁהַמְּזוּנוֹת הוּא מְמַל הַעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא עֵתִיקָא, שֶׁשֶׁם כָּלָא יִמְיָא וְלִית שְׂמַאל תַּמָּן [שֶׁשֶׁם הַכֹּל יִמִּין וְאִין שְׂמַאל שִׁם] אֲךָ בְּאַמַּת עֵקֶר

שֶׁרֶשׁ הַשִּׁפְעָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת וּפְרָנְסָה הוּא רַק שֶׁם בְּבַחֲנִינַת עֵתִיקָא, שֶׁהִיא מְזֻלָּא, אֲךָ שֶׁם בְּשֶׁרְשׁוֹ אִין שֵׁיף לְקִירוֹת בְּשֶׁם עֲשִׂירוֹת, כִּי שֶׁם כָּלָא יִמִּין, וְשֶׁם הַשִּׁפְעָה הַקְּדוּשׁ כָּלָא חַד וְאִין בְּהָ שׁוּם צִיּוֹר; וְשֶׁם גַּם הַשִּׁפְעָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת הוּא רַק תּוֹרָה, אֹרֶץ צַח וּמִצְחָצַח. וְלִמְטָה בְּשֶׁנִּמְשָׁף הַשִּׁפְעָה, אִזִּי בְּשֶׁנִּמְשָׁף הַשִּׁפְעָה לְיִמִּין וּלְשְׂמַאל, אִזִּי נִצְטִיר הַשִּׁפְעָה עַל־יְדֵי בַּחֲנִינַת שְׂמַאל לְעֲשִׂירוֹת וּפְרָנְסָה. וּמַחֲמַת זֶה צְרִיף גַּם הַצְּדִיק לִפְלַל בְּשַׁעַת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ לְאִיזָה בַּחֲנִינָה דְקָה מִן הַדְּקָה מְבַחֲנִינַת שְׂמַאל, בְּשֶׁבִיל לְהַמְשִׁיף פְּרָנְסָה לְהַעֲלוֹם. אֲבָל תַּכְף בְּשִׁיפַל לְבַחֲנִינַת שְׂמַאל, תּוֹכַל הַסְּטָרָא־אַחֲרָא שְׂאֲחִיזְתָּה מְבַחֲנִינַת שְׂמַאל לְהַתְּאָחוּ בּוֹ, עַד שִׁיפַל לְבַחֲנִינַת שְׂמַאל מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת שְׂלָא לְשִׁמְהָ, וְאִזִּי הֵם נוֹמְלִין הַשִּׁפְעָה, חַס וְשְׁלוֹם; וְלֹא דִי שְׂלָא יִזְכֶּה לְכַתְּרָה שֶׁל תּוֹרָה, אֲךָ גַּם פְּרָנְסָה לֹא יוֹכַל לְהַמְשִׁיף עַל־יְדֵי לְמוֹד כְּזֶה חַס וְשְׁלוֹם, וּמֵאוּמָה לֹא יִשָּׂא בְּעַמְלוֹ. וְאִם יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה רַק לְשִׁמְהָ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת יִמִּינָה שֶׁל תּוֹרָה, בְּלִי שׁוּם שְׂגִיאַתָּה אֲפִלּוּ דְקָה מִן הַדְּקָה וּבְלִי שׁוּם נְטִיחָה אֶל הַשְּׂמַאל אֲפִלּוּ כְּחוּט־הַשְּׂעֵרָה, אִזִּי גַם־כֵּן לֹא יוֹכַל לְהַמְשִׁיף פְּרָנְסָה, כִּי עֵקֶר הַפְּרָנְסָה וְהַעֲשִׂירוֹת הוּא מְשִׂמַּאלָה שֶׁל תּוֹרָה. וְעַל־כֵּן בְּאַמַּת קָשָׁה מְאֹד לְהַשִּׁיג פְּרָנְסָה דְקַדְשָׁה, בַּחֲנִינַת קָשִׁין מְזוּנוֹתָיו שֶׁל אָדָם בְּקִרְיַת יַם־סוּף מִמֶּשׁ (עֵיין פֶּסַח אוֹת קִיד).

וְעַל־כֵּן עֵקֶר הַפְּרָנְסָה נִמְשַׁכֶּת רַק עַל־יְדֵי צְדִיק גְּדוֹל כְּזֶה שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת מוֹשֶׁה, וְהוּא יוֹכַל לְעֲלוֹת עַד עֵתִיקָא קְדִישָׁא, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת הַמְּזֻל הַעֲלִיּוֹן, שֶׁשֶׁם שֶׁרֶשׁ כָּל הַהַשְּׁפָעוֹת וְשֶׁם כָּלָא יִמְיָא כְּנִ"ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹכַל גַּם הַצְּדִיק לְאַכְלָלָא שְׂמַאלָא

הַסְּתַבְּלוֹ לְאַחֲרֵיהֶם כָּלָל, רַק עָשׂוּ אֶת שְׁלָהֶם וּבּוֹדָאֵי כָּל מַה שֶׁהִתְנַבְּרוּ לְבְּלִי לְהַסְּתַבְּל עֲלֵיהֶם וְלִילֵף בְּתוֹכֶם בּוֹדָאֵי הַתְּנַבְּרוֹ הַמְּצוּלוֹת יָם כְּנִגְדָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּמוֹ שְׁנֵי אַנְשִׁים הַנִּלְחָמִים זֶה עִם זֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ לֹא הַסְּתַבְּלוֹ עַל כָּל זֶה וְקִיּוּמוֹ עֲצֵה הַנִּ"ל לְהַתְּחַזֵּק לְבְּלִי לְהַסְּתַבְּל עֲלֵיהֶם כָּלָל רַק לִילֵף דְרָכָם הַקְּדוּשׁ בְּתוֹכָם בְּתוֹךְ שְׂמִיפַת הַיָּם עַד שֶׁבָּאוּ עַד הַטָּמִם, וְאִזִּי כְּשֶׁרָאָה ה' יִתְבָּרַךְ חֲזָק לְבָבָם שֶׁאֵינָם מְנִיחִים עֲבוֹדָתָם בְּשׁוּם בְּלָבוּל שֶׁבְּעוֹלָם, אִזִּי חָמַל עֲלֵיהֶם וּבְקַע הַיָּם מִפְּנֵיהֶם וַיְבוֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבֻשָׁה, כִּי כֵן הַדְּבָר כְּשֶׁמִּתְחַזְּקִים בְּהַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל לִילֵף דְרָכּוֹ בַּתְּפִלָּתוֹ וְעֲבוֹדָתוֹ וּלְבְּלִי לְהַבִּיט לְאַחֲרָיו וְאִינוּ מִסְּתַבְּל אַחֲרֵיהֶם כָּלָל, אִזִּי פְתָאם הֵם נִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי מִמֶּשׁ כְּמוֹ הַיָּם שֶׁנִּתְבַּטְּל לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִתְהַפֵּף לִיבֻשָׁה. (לקוטי הלכות – הלכות שילוח הקן ד' – ז')

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

הַעֵקֶר הוּא אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי הַעֵקֶר הוּא הַתְּכַלִּית. וְצְרִיף כָּל אָדָם לְחוּס עַל עֲצָמוֹ וּלְחַשֵּׁב תְּמִיד בְּכָל יוֹם עַל תְּכַלִּיתוֹ הַנִּצְחִי וּמַה יִּהְיֶה סוּפוֹ וְכוּ'. וְלִזְכוֹת לְתַכְלִית הַטּוֹב בְּאַמַּת אֵי אֲפִשֶׁר כִּי־אִם עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי אֵי אֲפִשֶׁר לְהֵאָדָם לְהַגִּיעַ וּלְחַזֵּר לְמִקּוֹר נִשְׁמָתוֹ כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַחֲכָמִים הַצְּדִיקִים אֲמִתִּיּים, כִּי אֲפִלוּ כְּשֵׁרִים וִירָאִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֵינָם יוֹכְלִים לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹתָם כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַחֲכָמִים וְהַצְּדִיקִים אֲמִתִּיּים. מְכַל־שֶׁבֶן מִי שֶׁפָּגַם אִיזָה פָּגַם, מְכַל־שֶׁבֶן מִי שֶׁפָּגַם וְעֵבֵר הַרְבֵּה, חַס וְשְׁלוֹם, כְּמַצּוֹי עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, בּוֹדָאֵי אֵי אֲפִשֶׁר לְרַפְּאוֹתוֹ בְּגוֹף וּנְפֶשׁ כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים וְהַנְּפִלְאִים בְּאַמַּת שְׂיוּדְעִים לְדַרְשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאַמַּת וְיוֹדְעִים שְׂרָשֵׁי נְפֻשׁוֹת שֶׁל כָּל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּהַתּוֹרָה, וְיוֹדְעִים לְפָרֵשׁ וּלְבַאֵר כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת וְהַנְּתִיבוֹת וְהַתְּחַבּוּלוֹת שֶׁצְרִיף כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הַרוּצָה לְגִשְׁת אֶל הַקְּדוּשׁ, בְּאֶפֶן שִׁיּוֹכַל כָּל אֶחָד לְקַבֵּל רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חֲלֵי הַנְּפֶשׁ וְהַגּוֹף שֶׁבְּעוֹלָם. (לקוטי הלכות – הלכות שבת ו' – ג' לפי אוצר היראה – אמונה – ל"ו)

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

עֵקֶר כָּלֵל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הוּא אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי הֵם מְמַשְׁיכִין לָנוּ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁלְמוֹת; כִּי בְּלֹא אֱמוּנַת חֲכָמִים אֲמִתִּיּים, גַּם אֱמוּנַתנוּ בְּהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ אִינוּ בְּשִׁלְמוֹת. (לקוטי הלכות – הלכות שבת ו' – י"א לפי אוצר היראה – אמונה – מ"א)

לְאֱמוּנָה, כִּי כָל הַנֶּ"ל לֹא הָיָה אֱלֹא בְשִׁבִיל חֲזוֹק
הָאֱמוּנָה, כֹּל חַד כִּפְסָם מִה דְמַשְׁעַר בְּלִבָּהּ וְכָל אֶחָד
לְפִי מִה שֶׁמַּשְׁעַר בְּלִבּוֹ, כִּי לְעוֹלָם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק
בְּאֱמוּנָה וּלְהֶאֱמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְהַצְדִּיקֵי אֱמֶת
בְּפִשְׁטוּת בְּלִי שׁוֹם חֲכָמוֹת, כִּי הָעֵקֶר הוּא הָאֱמוּנָה
הַפְּשׁוּטָה. (אוֹצֵר הִירָאָה – אֱמוּנָה – פ"ב)

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

עֵקֶר יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיָה לְגִלּוֹת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה,
שֶׁזֶה עֵקֶר יְצִיאַת מִצְרַיִם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא
אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט, ו): "כָּל מִצְוֹתֶיךָ
אֱמוּנָה". כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ג, יב): "בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת
הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים וְכוּ". וְעֵקֶר
הָאֱמוּנָה הִיא עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים בְּחִינַת (שֵׁם יד,
לא): וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
לְהֶאֱמִין בַּה' כִּי אִם בְּשִׂמְאֵמִינִין בַּמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ,
שֶׁהוּא אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי לְגִדְלָתוֹ אֵין חֵקֶר וְהוּא
יִתְבָּרַךְ מְרוֹמָם וְנִעְלָה וְנִשְׂאָ מֵאֵד מִדַּעַתְנּוּ. וְאֵי
אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה כִּי אִם עַל־יְדֵי
הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים שֶׁהֵם מְכַנְּסִין בָּנוּ הָאֱמוּנָה
הַקְּדוּשָׁה. וְצְרִיכִין אָנוּ לְהֶאֱמִין בָּהֶם וּלְבַלֵּי לְסוּר
מִדְּבָרֵיהֶם יָמִין וּשְׂמָאל. וְכָל הַקְּלָקוּל שֶׁל כָּל
הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ מְכַעֲסִין וּבָאִין קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה, שֶׁהֵם
דוֹר הַמְּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה, הַכֹּל הָיָה עַל־יְדֵי פָנִים
אֱמוּנַת חֲכָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב כד, יח): "לֹא
יִפְנֶה דְרָךְ כְּרָמִים". וּפְרָשׁ רַש"י שְׁכַרְמִים הֵם
הַצְּדִיקִים, שֶׁהָיוּ נִשְׁבָּעִין לְבַלֵּי לְפָנוֹת לְדַרְכָּם שֶׁל
הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים הַעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.

כִּי בְּכָל דוֹר וְדוֹר הָיוּ בּוֹדְאֵי צְדִיקִים גְּבוּהִים
אֱמִתִּיִּים, כְּגוֹן מְתוֹשֵׁלַח וְנַח וְשֵׁם וְעֵבֶר וְחֲנוּךְ
וְכוֹיָצָא בָּהֶם, וְאִם הָיוּ מְאֵמִינִים בָּהֶם, הָיוּ זוֹכִים עַל
יָדָם לְאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה וּלְדָרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְעַבְדוּתוֹ
יִתְבָּרַךְ, וְהָיוּ נִצְוִלִים מִן הַמְּבּוּל וּשְׂאֵר צְרוּת. וְאֶבְדוּ
הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, הַכֹּל עַל־יְדֵי פָנִים אֱמוּנַת
חֲכָמִים. וְכֵן בְּכָל דוֹר וְדוֹר עֵקֶר הַתְּקוּהָ לְזִכּוֹת
לְתַכְלִית הַנְּצִיחֵי לְחַיֵּי עַד הוּא עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים
אֱמִתִּיִּים, אֲשֶׁר זָכוּ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרָם וְכִפּוֹ תַּאֲוֹתָם
וְהִפְכוּ פְּנֵיהֶם מִהַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה לְנִמְרֵי, וּבְחִירוֹ
בְּחַיִּים אֱמִתִּיִּים וַיִּגְעוּ וּמְרָחוּ בִּינִיעוֹת וְעַבְדוֹת
גְּדוּלוֹת לְשִׁמּוֹ יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁזָכוּ לְמַה שֶׁזָכוּ, וְהַשִּׁיגוּ
הַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת, וּבְגִדְל בָּחֵם הֵם יְכוּלִים לְקַרֵּב אוֹתָנוּ
גַּם־בֶּן אֱלֹוֵי יִתְבָּרַךְ. וְאָנוּ מְחַיְבִים לְהֶאֱמִין בָּהֶם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יז, יא): "לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר
אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ וְכוּ", כִּי הֵם יוֹדְעִין לְהוֹרוֹת לָנוּ
הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר נִלְךָ בָּהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה.
(לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת פֶּסַח ו' – א')

בַּיּוֹמֵינָא בְּשִׁלְמוֹת, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֵׁשׁ בְּשָׂרָשׁוּ בְּלֹא
חַד, בְּלֹא יַמִּינָא, וְשֵׁם עֵקֶר שְׂרָשׁ הַהַשְׁפָּעָה; רַק
שֶׁמְכַרְחָ לְפַל לְבַחֲנֵית שְׂמָאל גַּם־כֵּן בְּכַדֵּי לְצִיר
הַשְׁפָּעָה שֵׁם לְעִשְׂרֵי, אֲבָל אַחֲר־כֵּן תַּכְּף הוּא כּוֹלֵל
שְׂמָאל בְּיָמִין, וּמְמַשִּׁיךְ תּוֹרָה וּפְרָנְסָה לְעוֹלָם
בְּקִדְשָׁה גְּדוּלָה. עֵינֵי פָנִים. עֵקֶר הַפְּרָנְסָה נִמְשַׁכֶּת
עַל־יְדֵי הַצְּדִיק הַדּוֹר הָאֱמִתִּי, שֶׁזוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ
פְּרָנְסָה מִמּוֹל הָעֲלִיּוֹן הַנֶּ"ל, וּבּוֹקֵעַ הַיָּם הַחֲכָמָה
וְהַתּוֹרָה לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁ צְרִיכִין
לְהֶאֱמִין בְּהַצְּדִיקֵי־הָאֱמֶת הַזֶּה, בְּבַחֲנֵית "וַיֵּאֱמִינוּ
בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ" שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִרְיעַת יַם־סוּף,
וְעַל־יְדֵי־זֶה זָכוּ אָנוּ לְהִתְגַּלּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁזֶה בְּחִינַת
הַהַשְּׁגָה הַגְּדוּלָה שֶׁזָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אָנוּ. גַּם זָכוּ אָנוּ
לְשַׁפְּעַ עִשְׂרֵי גְּדוּל מִבּוֹת הַיָּם, כִּי בּוֹדְאֵי לָאוּ כָּל
אָדָם זוֹכֶה לְשִׁנֵּי שְׁלַחְנוֹת, כִּי קָשִׁין מְזוֹנּוֹתָיו שֶׁל
אָדָם בְּקִרְיעַת יַם־סוּף כַּנֶּ"ל, וְאֵיךְ יוֹכֶה הָאָדָם בְּכַחוֹ
וְזוֹכּוֹת לְקִרְיעַת יַם־סוּף? עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין רַק
לְסַמֵּךְ עַל צְדִיקֵי הַדּוֹר הָאֱמִתִּיִּים שֶׁהֵם בְּחִינַת
מֹשֶׁה, וְעַל־יְדֵי הָאֱמוּנָה לְבַד יְכוּלִין לְזַכּוֹת לְתוֹרָה
וּלְפְרָנְסָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִרְיעַת יַם־סוּף, כִּי עֵקֶר
קִרְיעַת יַם־סוּף הָיָה רַק בְּזִכּוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמִינוּ
בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: כִּדְאִי
הֵם וְהָאֱמוּנָה וְכוּ, כְּמוֹ־כֵן גַּם עֲבָשׁוּ, עַל־יְדֵי
הָאֱמוּנָה הַגְּדוּלָה יְכוּל הַצְּדִיקֵי־הָאֱמֶת לְהַמְשִׁיךְ לוֹ
כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת קְדוּשׁוֹת, אַף־עַל־פִּי שְׂאִינוּ זוֹכֶה לָזֶה
בְּכַחוֹ לְבַד, רַק בְּזִכּוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁמֶאֱמִין בַּה'
וּבְהַצְּדִיקֵי־הָאֱמֶת כַּנֶּ"ל. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת – הַלְכוֹת
תַּלְמוּד־תּוֹרָה ג' – ז' לְפִי אוֹצֵר הִירָאָה – מִמּוֹן
וּפְרָנְסָה – אוֹתִיוֹת נ"ד נ"ה)

וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ

(יד, לא)

עֵקֶר כָּל הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת וְהַתְּגַלּוֹת אֱלֹהוֹת שֶׁהָיָה
עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְכֵן כָּל הַהַשְּׁגוֹת
הַגְּדוּלוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁגָּלוּ לָנוּ שְׂאֵר הַצְּדִיקֵי אֱמֶת,
הַכֹּל הוּא רַק כְּדֵי לְחַזֵּק אוֹתָנוּ בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁזֶה
תַּכְלִית כָּל הַהַשְּׁגוֹת וְהִדְיָעוֹת, בְּחִינַת: 'תַּכְלִית
הִדְיָעָה אֲשֶׁר לֹא גִדַּע' כַּנֶּ"ל. וְזֶה שֶׁכָּתוּב אַחֵר כָּל
הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה בְּיְצִיאַת מִצְרַיִם,
שֶׁהָיָה אָז הַתְּגַלּוֹת אֱלֻקוֹת בְּאוֹר נִפְלָא וְגְדוּל מֵאֵד
כִּידוּעַ, וְאַחֲר־כֵּן: וַעֲנַן ה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם וְכוּ,
וְעַמּוּד אֵשׁ לַיְלָה, וְאַחֲר־כֵּן הָיָה קִרְיעַת יַם סוּף
בְּנִפְלְאוֹת גְּדוּלוֹת וּבְהַתְּגַלּוֹת אֱלֻקוֹת גְּדוּל מֵאֵד, עַד
שֶׁרָאֵתָה שֶׁפָּתָה עַל הַיָּם וְכוּ כְּמֶאֱמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל.
אַחֵר כָּל זֶה בְּתִיב: "וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָה
וְכוּ, וַיֵּאֱמִינוּ בַּה'" רָאָה וְהָבֵן וְהַבֵּט, כִּי אַחֵר כָּל
הַהַשְּׁגוֹת וְהִדְיָעוֹת וְהַמוֹפְתִים, עַדִּין צְרִיכִין

סוס ורכבו רמה בים

(טו, א)

עקר תקון הנפש של איש הישראלי הוא תקון המחשבה, הינו שיגביר בה השכל על המדמה, שיהיה המדמה מפל להשכל, שזה בחינת מה שכתב בזהר הקדוש: אין הרוכב מפל לסוס, אלא הסוס מפל להרוכב. כי סוס הוא בחינת תקף פגם זהמת המדמה, שעקר רב בלבולים הם על ידי תאות המושג, שהוא בחינת זהמת מצרים, בחינת "וזרמת סוסים זרמתם", בחינת "סוסים מיונים משכים היו". ושם עקר המלחמה של כל אחד, שצריך להגביר השכל על המדמה, כי המחין הם בחינת מחצות פרוסות בפני תאוה הזאת. ובאמת בענין בלבול המדמה כלול כל התאוות, הן תאוה הנ"ל, וכן תאות ממון וחסרון בטחון וטרדת הפרנסה ופגם אמונה וכו'. ועל כן נקראים הבטחונות של שוא והבל בשם סוס, כמו שכתוב: "אלה ברכב ואלה בסוסים וכו'", וכן: "הוי הירדים מצרים לעזרה על סוסים ישענו וכו'". ומשם נמשך פגם תאות ממון, שרודף אחר הממון בטרדות ויגיעות גדולות ומשים עצמו בסכנות עצומות, וכל זה מחמת שעושה מהעקר מפל ומהטפל עקר, שתולה עקר המשכת פרנסתו בהסבות והגיעות, ושוכח בהשם יתברך, אשר רק הוא יתברך זן ומפרנס וכו' ויוכל לפרנס את האדם בסבה קלה, וכמו שהזכירו רבותינו ז"ל: הוי ממעט בעסק ועסק בתורה. וכל זה בכלל דברי הזהר הקדוש הנ"ל, שיהיה הסוס מפל לרוכב ולא להפך, חס ושלום, וזה בחינת "שקר הסוס לתשועה וכו'", וכן: "לא בגבורת הסוס יחפץ וכו'". ועקר התגברות הסטרא-אחרא, שהם בחינת קלפת פרעה ומצרים, שכולל כל הגליות על ידי המרכבות הטמאות שלו, הוא שרוצים להגביר הסוס על הרוכב חס ושלום, שיהיה הרוכב מפל להסוס חס ושלום, הינו להגביר זהמת בלבול המדמה על השכל. וזה בחינת סוס אדם ולכן ושחר שיצא בהם פרעה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, כי יש בענין מלחמה הזאת של זהמת המדמה עם השכל כמה וכמה בחינות, כי לפעמים מתגבר על האדם במחשבות ורעיונות והרהורים שהם בחינת סוס אדם, ולפעמים בחינת סוס לבן ושחר. וזה בחינת גלות הארבע מלכיות שראה זכריה גס"בן סוסים אדמים ושחרים ולבנים וכו'. ועקר הגליות הוא גלות הנפש, שהעקר הוא מה שהמרכבות טמאות, שהם בחינת המחשבות ורעיונים והרהורים מבלבלים ורעים מתגברים על השכל דקדשה. ועקר עצה הכללית לכל זה הוא רק לתפס אמנות אבותינו ולצעק אל השם, כמו שצעקו ישראל על הים בראותם כל מרכבות פרעה וחילו

וכו', ולקשר עצמו באמת להצדיק האמת שהוא בחינת משה, ועל ידי זה נתעוררין רחמי השם יתברך, ולוחם בעצמו בעדנו ומכניע ומפיל המרכבה הסטרא-אחרא, בחינת "סוס ורכבו רמה בים" סוס תחלה, ואחר כך רוכבו, כי שם הרוכב מפל להסוס. ואז בשמכניעין המרכבות טמאות הנ"ל, אז זוכין שיהיה הסוס מפל לרוכב, כי באמת המחשבה ביד האדם להטותה פרצונו, ואפלו אם לפעמים המחשבה יוצאת מדרך הישר לחוץ חס ושלום, הוא יכול לתפסה, כמו הסוס שתופסין אותו במתג ורסן להטותו לדרך הישר, כמבאר במקום אחר. מי שמגביר מחשבות קדושות על ההפך, שזה בחינת שמגביר הרוכב על הסוס, על ידי זה נופלין ממילא כל השונאים והחולקים הסטרא-אחרא, ועל ידי זה עקר נצחון המלחמה (לקוטי הלכות - הלכות שלוחין ה' - ל"ד לפי אוצר היראה - מחשבות והרהורים - אותיות י"ד ט"ו)

ויבאו מרתה

(טו, ב)

צריכין לידע ולהאמין שה' יתברך שולח המרירות ברחמנות ומשליך כל הטאתיו אחר גוון ואינו שולח לו מרירות כפי עוונותיו רק כפי יכלתו. וזה שתכף אחר קריעת ים-סוף כתיב (שמות טו): ויבאו מרתה ולא יכלו לשאת מים ממרה וכו' שם שם לו חק ומשפט ושם נסחו. כי זה עקר הנסיון לכל אדם המתחיל להתקרב שצריכין לסבל המרירות שעובר עליו. וזהו: ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך. וכבר נתקשו רבותינו ז"ל בפסוק זה (סנהדרין קא.), אך על-פי הנ"ל מבאר היטב כי מבטיחם הבטחה גדולה, הינו אף-על-פי שלפי מעשיהם מקדם היה ראוי שיבוא עליהם כל המחלה אשר במצרים חס ושלום, כי הלא אי אפשר להתרפאות כי אם על ידי מרירות, אך הקדוש-ברוך-הוא מבטיחם שבחסדו יחוס עליהם ולא ישום עליהם כל המחלה אשר במצרים, כי אם כן לא היו יכולים לסבל והיו לאתר יאוש. רק שיהיה מקל עליהם בכל מה דאפשר ולא ישלח להם כי אם כפי יכלתם. וזהו 'כי אני ה' רפאך', הינו שאני ה' שאני רחמן גדול עוסק ברפואתך, ועל-כן בודאי לא אשלח עליך מרירות כפי מעשיך שהוא בחינת כל המחלה אשר שמתי במצרים' רק ארפא אותך ברחמים במעט מרירות כפי יכלתך באפן שתסבל ותתרפא. וזהו 'כי אני ה' רפאך', ובודאי ארפא אותך בראוי. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת א' - אות י"ח)

הַגְּנִי מִמֵּטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם

(טז, ד)

צְרִיכִין לִידַע, שֶׁהַלֶּחֶם וְהַפְּרָנְסָה נִשְׁמֵית בָּא גַם בֶּן מִמְּרַחֵק מְאֹד, בְּבַחֲנֵינָת "מִמְּרַחֵק תְּבִיא לֶחֶמָה", כִּי הַמְּזוֹנוֹת בָּאִים מִמְּקוֹם גְּבוּהָ וְרַחוּק מְאֹד, בְּבַחֲנֵינָת "בְּנֵי חַיִּי וּמְזוֹנֵי, לָאוּ בְּזִכּוֹתָא תְּלִיא אֱלָא בְּמִזְלָא". וּמוֹבָא בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל, שֶׁהַבְּנֵה עַל מִזְל הָעֲלִיּוֹן שֶׁל בְּחֵינָת תִּקּוּנֵי דְקִנְיָא קִדְיִשָּׁא, בְּחֵינָת "נִצְר וְנִקְהָ" וְכוּ', שֶׁהֵם בְּחֵינּוֹת גְּבוּהִים מְאֹד כִּידוּעַ. וְעַל-כֵּן בְּאֵמֶת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְז'ל: קָשִׁין מְזוֹנוֹתֵינוּ שֶׁל אָדָם בְּקָרִיעַת יַסְסוּף, וְכַפְלִים כִּיּוֹלָדָה, וְיוֹתֵר מִן הַגְּאֻלָּה. וְכַפִּי עֵצִים הַתְּרַחֲקוֹת הַמְּזוֹנוֹת וְהַפְּרָנְסָה מִן הָאָדָם, לֹא הָיָה כְּדָאי שֶׁיִּמְשָׁךְ לוֹ מְזוֹנוֹת, אֲךָ הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ זֶן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוֹבוֹ בְּחֵן וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְכוּ', וְעַל-כֵּן בְּשִׁמְגִיעַ לְהָאָדָם אֵיזָה שִׁפְעַת שֶׁל מְזוֹנוֹת וּפְרָנְסָה, הֵן רַב אוֹ מְעַט, צְרִיךְ לִידַע שֶׁהַכֹּל בְּחֶסֶד וְאִינוּ כְּדָאי, רַק הַכֹּל בְּרַחֲמֵינוּ יִתְּבַרַךְ, שֶׁמְבִיא לוֹ פְּרָנְסָה מִמְּרַחֵק מְאֹד, בְּבַחֲנֵינָת "מִמְּרַחֵק תְּבִיא לֶחֶמָה" מִמֶּש. וְיִדְיַעַה זֹאת נִצְרָךְ לוֹ בְּכִמְהָ בְּחֵינּוֹת: הֵן שֶׁלֹּא יְרוּם לְבָבוֹ בְּעִשְׂרוֹ וְהַשְּׁפַעְתּוֹ, שֶׁיִּסְבֵּר שֶׁהַעֲשִׂירוֹת מְנִיעַ לוֹ, כְּמִצְוֵי בְּכִמְהָ אֲנָשִׁים, שֶׁתִּכְרַף כְּשִׁמְגִיעַ לוֹ אֵיזָה שִׁפְעַת עֲשִׂירוֹת מִתְחִיל לְהַתְּנַהֵג בְּגִדּוּלוֹת, עַד שֶׁעֲכָשׁוּ דְאֵגְתּוֹ מְרַבָּה מִקֵּדָם, מַחֲמַת שֶׁחֶסֶד לוֹ הִרְבָּה כְּפִי מַה שְׂרוּצָה לְהַתְּנַהֵג בְּגִדּוּלוֹת, וּכְשֶׁאִינוּ מְרוּיַח כְּרִצּוֹנוֹ הוּא מְלֵא כַּעַס וּמְכַאֲבוֹת וּמִתְרַעַם עַל מְדוּתֵינוּ יִתְּבַרַךְ, כְּאֵלוֹ הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מִשְׁעַבְדֵּךְ בְּכִיכּוֹל לַתֵּן לוֹ עֲשִׂירוֹת. אֲבָל בְּאֵמֶת צְרִיךְ לִידַע, שֶׁכֹּל מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מִשְׁפִּיעַ לוֹ, הַכֹּל בְּחֶסֶד גְּדוֹל, כִּי הַשְּׁפַע בָּא מִמְּרַחֵק מְאֹד כְּנ"ל, וְעַל-כֵּן אֵל יְרוּם לְבוֹ בְּעִשְׂרוֹ וְאֵל יִתְרַעַם עַל מְדוּתֵינוּ יִתְּבַרַךְ, וּמַה שֶׁהוּא צְרִיךְ עַל הַכְּרַחֲיוֹת בְּאֵמֶת, יִבְטַח בְּשֵׁם הַשֵּׁם שֶׁיִּשְׁפִיעַ לוֹ בְּחֶסֶדוֹ. וְכַמוֹכֵן הָעֲנִיִּים וְדַלֵּת הָעָם צְרִיכִין גַּם-כֵּן לִידַע זֹאת, שֶׁהַפְּרָנְסָה בָּאָה מִמְּרַחֵק מְאֹד, וְרַק בְּחֶסֶדוֹ יִתְּבַרַךְ, וְעַל-כֵּן צְרִיךְ לְבַטַּח כִּי הָאֱלֹקִים הָרוּעָה אוֹתוֹ מְעוֹדוֹ בְּחֶסֶדוֹ וּמִשְׁפִּיעַ לוֹ פְּרָנְסָתוֹ מִמְּרַחֵק כְּזֶה, הוּא יִרְחַם עָלָיו כֹּל יְמֵי חַיָּיו וְיִתֵּן לוֹ פְּרָנְסָתוֹ הַמְּכַרְחַת, וְאֵל יִצַּר צַרַת מַחַר, כִּי דִיקָא עַל-יְדֵי שִׁידוּעַ שֶׁהַפְּרָנְסָה בָּאָה מִמְּרַחֵק מְאֹד מְאֹד; בְּפִרְט הָעֲנִיִּים וְדַלֵּת הָעָם, שְׂרוּאִים כְּמַה הַפְּרָנְסָה רְחוּקָה מֵהֶם, וּמְעַט הַפְּרָנְסָה שֶׁיִּשַׁע לָהֶם בָּאָה לָהֶם בְּגַם בְּכָל יוֹם, כְּשִׁידוּעַ זֹאת בְּבִירוֹר לֹא יִטְרִיד דַּעְתּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ עוֹד עַל הַפְּרָנְסָה, רַק יִבְטַח בְּשֵׁם הַשֵּׁם וְיִשְׁלִיךְ עָלָיו יְהוָה, מֵאַחַר שִׁידוּעַ שְׂאִין שׁוּם סִבָּה שֶׁיִּמְשָׁךְ פְּרָנְסָה, רַק הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מִשְׁפִּיעַ לוֹ מִמְּרַחֵק מְאֹד בְּחֶסֶדוֹ, וְהוּא בְּרַחֲמֵינוּ יִשְׁפִיעַ לוֹ גַּם לְהָבִיא בְּכָל יוֹם דֵּי מַחֲסוּרוֹ בְּחֵן וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. וְרַק בְּבַחֲנֵינָה זֹאת צְרִיכִין לְקַבֵּל הַלֶּחֶם וְהַפְּרָנְסָה,

שֶׁזֶהוּ בְּחֵינָת אֲכִילַת מֶן, הֵינּוּ שִׁידוּעַ שֶׁהַפְּרָנְסָה נִמְשָׁכַת בְּבַחֲנֵינָת מֶן, שֶׁלֹּא יִרְדַּ בְּפַעַם אֶחָד עַל כָּל הַשְּׁבוּעַ וְהַחֲדָשׁ, רַק דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, כְּדֵי שִׁיתְלוֹ עֵינֵיהֶם לְמָרוֹם. וְכַמוֹכֵן נִמְשָׁכַת הַפְּרָנְסָה גַם עֲכָשׁוּ לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחֵינּוֹתוֹ, בְּאִפְּן שִׁיתְלָה עֵינָיו לְמָרוֹם בְּכָל עֵת, שִׁידוּעַ שֶׁהַפְּרָנְסָה הוּא רַק מֵאִתּוֹ יִתְּבַרַךְ מִמְּרַחֵק מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמְעַרְבּ וְכוּ', כִּי אֱלֹקִים שִׁפְטוּ וְכוּ'", וְצְרִיךְ לְבַלֵּי לְהַתְּנַהֵג בְּגִדּוּלוֹת, וּמַה שֶׁמְכַרַח לוֹ בְּנִדְאֵי יִשְׁפִיעַ לוֹ הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ. וְזֶה גַם-כֵּן בְּחֵינּוֹת: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב", כִּי תִכְרַף שִׁידוּעַ כְּמַה רְחוּק הִישׁוּעָה מִמֶּנּוּ בְּלֵי שְׁעוֹר כָּלָל, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ מוֹשִׁיעַ לוֹ בְּכָל עֵת בְּחֶסֶד הַנִּפְלָא מִמְּרַחֵק מְאֹד, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעִצְמוֹ מִתְּקַרֵּב תִּכְרַף בְּתַכְלִית הַהִתְקַרְבוּת, כִּי כְּשִׁידוּעַ שֶׁהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹת הַשֵּׁם, בְּחֶסֶדוֹ יִתְּבַרַךְ, תִּכְרַף הִישׁוּעָה קְרוּבָה אֵלָיו מְאֹד, כִּי אִין מְעַצוֹר לְהוֹשִׁיעַ, כִּי מִמֶּנּוּ לֹא יִפְלֵא כָּל דְּבַר, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּצַּד עִצְמוֹ הִישׁוּעָה רְחוּקָה מִמֶּנּוּ מְאֹד, הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, אֲבָל מִצַּד נִפְלְאוֹת רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ הִישׁוּעָה קְרוּבָה מְאֹד. אֲבָל תִּכְרַף כְּשִׁיטְעָה וְיִסְבֵּר שֶׁהוּא קְרוֹב מִמֶּש, אִז תִּכְרַף הוּא רְחוּק מְאֹד, כִּי בְּאֵמֶת מִצַּד עִצְמוֹ, הֵן הַהִתְקַרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ וְכֵן הַפְּרָנְסָה, רְחוּקָה מִמֶּנּוּ מְאֹד מְאֹד, רַק הַכֹּל בְּחֶסֶדֵי הַשֵּׁם כְּנ"ל. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת - הַלְכוֹת שִׁילוּחַ הַקֵּן ה' - אוֹת ט"ו לְפִי אוּצֵר הִירָאָה - מִמוֹן וּפְרָנְסָה - נ"ט)

לְמַעַן אֲנַסְנוּ

(טז, ד)

עֵקֶר הַפֶּן נִמְשָׁךְ מִבְּחֵינָת מֵאֲמֵר סְתוּם דְּבִרְאִישִׁית, כִּי מְזוּנָא לָאוּ בְּזִכּוֹתָא תְּלִיא אֱלָא בְּמִזְלָא, בְּחֵינָת מִזְל הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחֵינָת הַמֵּאֲמֵר סְתוּם הַנִּל, כִּידוּעַ. וּמַחֲמַת שֶׁמִּשְׁם עֵקֶר יִנִּיקַת הַקְּלָפוֹת וְהַסְפְּרָא-אֲחֵרָא מַחֲמַת גְּדֵל הַהֲעֵלְמָה וְהַהִסְתַּרְהָ, עַל-כֵּן הָיָה לָהֶם בְּהַפֶּן כְּמַה גְּסִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "לְמַעַן נִסְתַּךְ וְכוּ'". וּקְצַתָם שֶׁלֹּא יִכְלוּ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן כְּרָאוּי, נִכְשְׁלוּ בְּאֵמֶת וְהִתְלוֹנְנוּ עַל הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ, מַחֲמַת שֶׁהַתְּנַבְּרוּ עֲלֵיהֶם הַבְּלָבוּלִים וְהַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְפְּקוֹת הַנִּמְשָׁכִין מִבְּחֵינָת הַהֲעֵלְמָה שֶׁל הַמֵּאֲמֵר סְתוּם הַנִּל. וְגַם הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לָהֶם בּוֹ אַחַר שִׁינְדוּ לָהֶם הַפֶּן, וּקְצַת לֹא עָמְדוּ בְּנִסְיוֹן וְהוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ, הַכֹּל הָיָה מַחֲמַת הַנִּזְכָּר לְעִיל, וְעַל-כֵּן בְּאֵמֶת: "וְיִרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ", כִּי שִׁלְטוֹ בּוֹ הַקְּלָפוֹת, שֶׁהֵם בְּחֵינָת מְקוּמוֹת הַמְּטַנְפִים וְהַמְקַלְקְלִים שִׁיּוֹנְקִים מִשְׁם, שֶׁמֵהֶם כָּל הַדְּבָרִים הַנִּשְׁקָצִים וְהַנְּמַאֲסִים בְּחֵינָת תּוֹלְעִים, וְהַבְּאִישׁ (וְעִנְיָן מַה שֶׁהָיָה יוֹרֵד לָהֶם הַפֶּן דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ דִּיקָא, רַק בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי לְקַטְנוֹ לָחֶם יוֹמִים, עֵין

פנים). ועל-בן צנה עליהם לקח צנצנת אחת למשמרת לדורותיכם וכו', כי צריך אדם לידע שגם עתה נמשכת הפרנסה מבחינת מזן, כי אף-על-פי שאינו מתנהג ממש כמו בירידת המזן, שירד מאכל מזמן דבר יום ביומו, ועכשו מנהיג השם יתברך בדרך אחר קצת, שגדלה התבואה על שנה שלמה ויותר, וכל אחד מקבל פרנסתו לפי בחינתו: יש שמרויח ממון שיכול להתפרנס בו לשנה ויותר, ויש להדש וכו', ויש שהוא עני ובדחוק מקבל פרנסתו ליומו, וכיוצא בזה שנויים בענין הפרנסה לאין מספר; אבל אף-על-פי-כן הכל הוא בבחינת ירידת המזן, כי גם עתה נמשכת הפרנסה מבחינת המאמר סתום הנ"ל, וצריכים לעבר תחלה דרך מקומות הרחוקים שהשתלשלות יניקתם הוא משם, שמשם נמשך כל הנסיונות של העוסקים בפרנסה, שצריכין לזהר שיעשו המשא-ומתן באמונה ולא יפלו להכחשות וגזלות ותאות ממון, הנמשך מהקלפות שיונקים משם מבחינת מאמר סתום הנ"ל. ואחר-כך תקף בשמקבלין פרנסה או אפלו עשירות משם, נתעלם תקף האור אצלו מיד ואינו יודע מהיכן יתפרנס, אף-על-פי שזה סמוך הרויח, וגם זה היה בהשגחה נפלאה מהשם יתברך, אף-על-פי-כן עתה חוזר ודואג מהיכן יתפרנס, וכן כל אחד לפי בחינתו. ובאמת צריך כל אחד להתחזק בבטחון גדול ולבלי לחשב מיום לחברו כלל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל, שמי שדואג מה יאכל למחר הוא ממחסרי אמונה. כי בענין המשכת השפע והפרנסה, שנמשך מבחינת המאמר סתום, שם עקר הנסיונות של האדם, בבחינת "למען אנסנו", שהשם יתברך ממשיך ומוריד השפע והפרנסה לכל אחד באופן שיהיה לו נסיון, והעקר, שיתלה עיניו למרום בכל פעם שחסר לו הפרנסה, כי אין שום עצה אחרת בעולם כלל, דהינו שיחפש ויבקש את השם יתברך תמיד, אפלו בשעת ההעלמה והסתרה ברוחניות ובגשמיות, ואז יזכה שיאיר לו הארה משם, מהמאמר סתום הנ"ל, וממילא יהיה נמשך לו פרנסה ושפע גדול משם, כי כל-טוב נמשך משם, והעקר על-ידי הדרישה והבקשה והחפוש, בחינת "ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב". (לקוטי הלכות - הלכות תחומין ו' - אותיות ט"ז י"ח לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה - כ')

לחם מן השמים ... למען אנסנו

(טז, ד)

כל הבחירה והנסיון של האדם, בפרט בענין הפרנסה, שזה כמעט העקר שמבלבל את האדם מלהתקרב להשם יתברך ולתורתו, עקר הנסיון הוא רק על-ידי בחינת סתים וגלוי, כי קדשא-ברוך הוא

הוא בחינת סתים וגלוי, שזה בחינת השנת 'איה מקום כבודו', בחינת השנת דרי-מעלה, בחינת בן. וזה בחינת סתים, בחינת מה חמית, בחינת 'מה רב טובך אשר צפנת'; והשנת דרי-מטה, בחינת תלמיד, הוא בחינת 'מלא כל הארץ כבודו', שזה בחינת וגלוי. ובאמת שניהם אחד, כי צריך לכלל שניהם כאחד, בן בתלמיד ותלמיד בבן, כמבאר בפנים, שזה עקר יסוד האמונה, בחינת "וידעת היום וכו' כי ה' הוא האלקים", הינו ששני הבחינות הנ"ל הם נכללין באחדות אחד. ובדרך זה השם יתברך מנהיג את עולמו גם-כן בבחינת סתים וגלוי, כי בכל פעם הוא יתברך מראה פני חסדו וישועתו, ותקף מסתיר פניו, ואזי המסית שבלב האדם מכניס בו דאגות ויגונות ותאונות בלב, כאלו אי אפשר לו לעסק בתורה מחמת על הפרנסה. ובאמת עקר הפרנסה והעשירות נמשך רק מבחינת כלליות בן ותלמיד, שזה בעצמו בחינת סתים וגלוי הנ"ל. ובאמת גם בתוך תקף ההסתרה בעצמה השם יתברך מאיר פניו אלינו, וכמו שכתוב: "אכן אתה אל מסתתר אלקי ישראל מושיע", שגם בתוך ההסתרה בעצמה הוא יתברך אלקי ישראל מושיע. ומי שמאמין לזה בשלמות, זוכה לפרנסה ועשירות גדול דקדשה, כי כל הפרנסה והעשירות נמשך מזה, כי זה בחינת כלליות בן ותלמיד, שמשם מקבל המלכות פרנסה. וכל השקרים וההכחשות שבין אדם לחברו בענין הממון והפרנסה, הכל נמשך ממה שפוגם ועושה פרוד, חס ושלום, בין שני ההשגות הנ"ל, שמשם כל היגונות ועצבות של חסרון הפרנסה, בעת שהשם יתברך מסתיר פניו קצת בשביל נסיון ובחירה, עד שיכול לבוא על-ידי-זה לידי הכחשות לכחש בעמיתו, כי אם היה מאמין בהאמת כי מלא כל הארץ כבודו, והוא יתברך הן ומכלכל כל העולם כלו בטובו, וכמו שרואה בעיניו שהשם יתברך החיה וזן אותו עד הנה, בן יבטח בשם ה' גם על להבא, אז בודאי לא היה בא לכפירה והכחשה לכפר ממון חברו, וגם לא היה דואג כל-כך על הפרנסה, רק היה בוטח בהשם, כאשר זן אותו עד הנה בכמה שנויים ודרכים נפלאים, בן יכול לעשות נפלאות גם עתה לפרנסו ביתר שאת, כי כל אדם שבעולם יכול לראות נפלאות השם בפרנסתו. ועקר הנסיון של הפרנסה הוא ממש כמו הנסיון של המזן, שלא ירד בפעם אחת על כל השנה, רק דבר יום ביומו, והכל בשביל נסיון ובחירה, שפדי שיתלו עיניהם למרום, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. וכמו-כן מתנהג גם עכשו בבחינה זו ובאפנים אחרים, כפי שהשם יתברך יודע להנהיג עם כל אחד בפרטיות. כי באמת גם עתה אנו נזונים בבחינת מזן ממש, וכמבאר במקום אחר, ואין לנו אלא לתלות עינינו למרום בכל עת ולהאמין

בהשם ולבטח בישועתו הנפלאה. אבל מי שפוגם בזה ורוצה שהשם יתברך יגלה לו פני חסדו בכל עת, ותכף בשנדמה לו איזה הסתרת פנים על-ידי ההסרונות שחסר לו בכל פעם, על-ידי זה בא בלבו תלנות ודאגות ויגונות, ומתבטל מתורה ותפלה, עד שיכול לבוא לידי הכחשה לכפר ממון חברו על-ידי זה, שגחשב כאלו עובד עבודה זרה, כמאמר רבותינו ז"ל, כי הוא כפירה ממש רחמנא לצלן, כי אם היה מאמין בהשם, בודאי לא היה בופר בממון חברו, ועקר הכפירה נמשכת ממה שעושה פרווד בין שני ההשגות, בין 'מלא' ו'איה', ורוצה לראות ולהבין הכל בעיניו. אבל באמת צריכין להבין שאי אפשר להשיג דרכיו יתברך בשלמות, כי הוא יתברך סתים ונלא, שזה בחינת 'מלא' ו'איה', שבאמת כלו אחד רק שאי אפשר להבין כל זה, וצריכין להתחזק באמונה גדולה בכל זה, בפרט בעת שנדמה לו איזה הסתרת פנים, חס ושלום, להאמין שגם שם מסתת השם יתברך והשגחתו וחסדו, כי חסדי ה' כי לא תמנו וכו', ובודאי יעזר לו השם יתברך ויחזיר ויגלה פני חסדו, כאשר פן עבר עליו כמה פעמים (לקוטי הלכות - הלכות גביית חוב מהיתומים ה' - אותיות ב' ג' ד' לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה - ק'. ועיינ גם יראה ועבודה - קי"ז)

משה, כי עקר ירידת המן הוא על-ידי בטחון לבטח בה' יתברך לבד, שזהו בחינת הסתכלות, שעל-ידי זה לבד עושין גבול וזמן להשפע שעל-ידי זה ירדה הפרנסה להם מן השמים לבד. וכן אמרו רבותינו ז"ל (שמות רבה כה, ט) שבשביל זה ירד להם המן בכל יום ולא בפעם אחד על כמה ימים, כדי שיתלו עיניהם למרום, הינו כנ"ל כדי שיהיה להם בטחון חזק וכנ"ל, וזהו שאמר להם ירמיהו בשרצה שיעסקו בתורה ויתחזקו בבטחון לבד עד שתבוא להם הפרנסה מן השמים לבד בלי שום עסק כמו שיירד המן לאבותינו, על-כן אמר להם: ראו דבר ה'. ראו דיקא, הינו שהודיע להם שעקר המשכת הפרנסה הוא על-ידי כח הראות לבד שהוא בחינת בטחון. שעל-ידי שהאדם מסתכל בבטחון רק לה' יתברך לבד הוא יכול להמשיך פרנסה במועדו ובזמנו בלי שום סבה ועסק כלל רק שתבוא לו הפרנסה מן השמים כמו ירידת המן ממש שהיה רק על-ידי בטחון כנ"ל. (לקוטי הלכות - הלכות משא ומתן ד' - אות ב')

ונחנו מה

(טז, ז)

וזה שצויעק ירמיהו: זכר ה' מה היה לנו. ואיתא בכתבי האר"י ז"ל (שער הפגנות, דרוש תקון חצות) שהצעקה הוא שמבחינת מ"ה נתהווה לנו וכו', עין שם. הינו שהגבירו בחינת 'לנו' על בחינת 'מה'. כי האדם צריך להיות בבחינת מ"ה שיהיה נכלל בהרפי האמת שהוא בחינת משה שאמר (שמות טז, ז) ונחנו מ"ה שבטל כל ישותו ונכלל בבחינת מ"ה. ומשה בחינת הצדיק האמת היה קדוש וטהור בקדשה נוראה מאד ויגע מאד בעבודת ה', ואף-על-פי-כן בטל את עצמו בתכלית הבטול, מכל שכן וכל שכן שאר אנשים שכל אחד יודע פגמיו וחסריו וכו' אם הוא רוצה לחוס על עצמו להתקרב לצדיקי אמת בחינת משה צריך לידע שפלותו ופחיתותו האמתית על כל פנים ולא ירצה כבוד על כל פנים ויהיה נכלל בבחינת מ"ה ואז יוכל הצדיק להאיר בו גם-כן כי מלא כל הארץ כבודו. אבל החפץ בכבוד עצמו עושה פרווד ואז נעשה מבחינת מ"ה בחינת לנו שהוא בחינת דינים כמבאר בכתבים הנ"ל. וכל זה מחמת שפרוץ אחר ישותו וחפץ בכבוד שזהו בחינת 'לנו' שאנו חוששים על כבוד שלנו כאלו הכל מגיע לנו עד שחפצים שיהיה לנו גם כבוד.

וזהו הביטה וראה את חרפתנו. חרפה הוא הפך הכבוד, כי על-ידי שחפצים בכבוד באים לחרפות ובושות גדולות חס ושלום, כי כל הרודף אחר

למען אנחנו

(טז, ד)

וזהו בחינת מה שאמר ירמיה לישראל (ירמיה ב, לא): הדור אתם ראו דבר ה', ודרשו רבותינו ז"ל (רש"י בשלח טז, לב): 'שמעו' לא נאמר, אלא ראו, מכאן שהוציא להם צנצנת המן וכו' ואמר להם ראו כמה נתפרנסו אבותיכם וכו'. כי ישראל במדבר גזונו על-ידי בטחון לבד, שזהו בחינת המן שיירד להם בלי שום עשיה ועסק ומשא ומתן כלל. והכל היה בזכות משה שהוא הדעת ודורו דור דעה שהמשיך בהם דעת גדול כל כך עד שהיו מכונני עיני דעתם להסתכל בבטחון לה' יתברך לבד עד שיירד להם המן ארבעים שנה דבר יום ביומו. וזה בחינת הנסיון הנאמר במן, כמו שכתוב (שמות טז, ד): הגני ממטיר לכם להם מן השמים למען אנחנו וכו'. כי עקר הנסיון אם יתחזקו בבטחון בכל יום ויום ולא יחשבו וייהררו מחשבה אחרת לדאג בשביל פרנסה לאמר: מה נעשה אם לא ירד המן מחר, רק יתחזקו בבטחון בכל יום ויום שה' יתברך יתן להם בודאי אכלם בעתו. וכמוכן שם בפרשה שזה היה עקר הנסיון של המן אשר על-כן נצטוו (שמות טז, יט): איש אל יותר ממנו עד בקר. ועל-כן באמת נמצאו בהם אנשים אשר הותירו ממנו. ויקצף עליהם

הכבוד הכבוד בורח ממנו, כי אינו יכול להתקרב להצדיקי אמת. ואז בא לידי תרפות ובושות שהם העונות רחמנא לצלן, כי אין מי שיצילנו ויאיר בו כי עדין ה' עמו כי מלא כל הארץ כבודו מאחר שנתרחק מהצדיקי אמת על-ידי שחפץ בכבוד עצמו. (לקוטי הלכות - הלכות בציעת הפת ודברים הנוהגים בסעודה א' - אות ע"ד)

אכלוהו היום

(טז, כה)

שלוש סעודות של שבת הם בחינת התגלות הרצון, כי שלוש סעודות הם נלמדין מפסוק (שמות טז): אכלוהו היום וכו' הנאמר בפן, נמצא שאכילת שבת הוא זכר לפן, שמשם אנו למדין השלש סעודות. וכמבאר בשלחן ערוך שראוי לעשות בסעודות שבת זכר לפן, כגון לאכל מולייתא, וכן הפת בין שני מפות כמו הפן. נמצא כשאנו אוכלין בשבת, אנו מעידין שאכלו ישראל את הפן שהיה בו אותות נוראות שיירד בששת ימים ובשבת לא ירד, ועל-כן על-ידי אכילת שבת נתגלה הרצון שהכל ברצונו יתברך. כי עקר קדשת שבת הוא האכילה של שבת, כמובא בדברי רבנו גרויאיר (לקוטי מוהר"ן חלק א סימנים נז. רעז), ושבת הוא התגלות הרצון, כי שבת מורה על חדוש העולם שה' יתברך ברא את העולם ברצונו כמובא, נמצא שעל-ידי אכילת שבת, שזהו עקר כבוד שבת, כי על-ידי בטול מלאכה לכד אין נפר כבוד שבת כל כך על-ידי שב ואל תעשה, רק על-ידי כבוד שבת, דהינו שלש סעודות של שבת, בזה נתגלה כבוד קדשת שבת שהוא מורה על חדוש העולם, כי הוא זכר לפן שהיה בו אותות נוראות. נמצא שנתגלה בזה הרצון שהכל ברצונו יתברך, כי הוא יתברך חדש העולם ברצונו, ועושה בה ברצונו. (לקוטי הלכות - הלכות שבת ב')

באיזה עברה או בטול מצוה, כן נפגמה האמונה חס ושלום, ועל-כן צריכין לשוב בתשובה לתקן פגם העון שהוא פגם האמונה הקדושה, ובשביל זה באים מלטול הדרכים כנ"ל.

ומי שזוכה לילך או לפע בדרך פראוי לאיש הישראלי שיזכר תמיד את ה' יתברך בבחינת (דברים ו) בשבתך בביתך ובכלתך בדרך, ובפרט בדרך שצריכין לזהר ביותר לזכר בה' יתברך כי כל הדרכים בחזקת ספנה (ירושלמי ברכות פ"ד ה"א), ועקר הספנה שמחמת מלטול הדרך יכול לשפח בה' יתברך וכו' שמשם כל הספנות גם בגשמיות, ומי שזוכה לילך בדרך פראוי לישראל, אזי הדרך הוא בבחינת (תהלים שם) דרך אמונה בחרתי, בחינת דרכי התשובה. אבל עקר תקון הדרך, תקון האמונה, תקון דרכי התשובה, הוא בשבת, שאז אין ברור, רק כל הברורים של כל ימי החל שבין למקומם בשבת ובאים למקום מנוחתם בבחינת 'מנוחת שלווה והשקט ובטח' וכו' (בתפלת מנחה לשבת), ועל-כן אז בשבת אסור אפלו לפסע פסיעה גסה (שבת קיג), כי אז עקר תקון התשובה, שהוא בחינת שבת, שהוא בחינת 'אומרים לו המתן' [כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח: לט): הבא לפהר מסייעין לו. משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו', עיין לקוטי מוהר"ן א' - ו']; שאי אפשר לפסע פסיעה גסה, כי שלמות התשובה בחינת שבת הוא בבחינת מתינות, בחינת 'המתן הנ"ל, ועל-כן אסור בשבת לילך בדרכים רחוקים כי אם אלפים אמה לטיול שהוא בחינת תחום שבת, כי כל הדרך וההלוך של שבת הוא רק בבחינת דרכי התשובה שגשלים בשבת ובאים למנוחתם. (לקוטי הלכות - הלכות שבת ז' - אות י"ט)

מפה ומריבה

(יז, ז)

ובזה תלוי כל קיום התורה הקדושה, כי בזה תלוי כל הבחירה והנפיון של האדם וכל מה שעובר עליו כל ימי חייו שהכל הוא בשביל הבחירה והנפיון, הכל בענין זה, כי דרך ה' יתברך שמאיר פניו בכל פעם ובתוך כך מסתיר פניו וזה הוא בכלליות ובפרטיות, ובפרטי פרטיות. בכלליות — זמן כל העולם. ובפרטיות — בכל דור ודור. וכן בכל אדם ובכל זמן, ועל-ידי זה כל הנפיון והבחירה של כל אדם בכל עת כל ימי חייו. ומי שמשים לב לזה יכול לראות קצת מזה בכל ההרפתקאות והתלאות וההצלחות וההתרחבות והישועות הנפלאות העוברין עליו בכל ימי חייו וביותר בענין הפרנסה. וכמו שראינו ביציאת מצרים מיום שנתגלה ה' יתברך למשה

שבו איש תחתיו

(טז, כט)

בשבת נאמר (שמות טז) שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו, כי הוא יום שביתה ומנוחה שאין בו מלטולים לדרכים, כי כל הדרכים והמלטולים של ששת ימי החל הם בשביל ברורים, לברר ניצוצות הקדושים מבין הקלפות שנתפזרו בארבע כנפות הארץ מחטא אדם הראשון ומחטאי כל הדורות, ובשביל זה צריכין לילך בדרכים לבררם. וזהו בעצמו בחינת מה שאמר אדמו"ר ז"ל (בסימן מ' ובחלק ב בסימן סב) שכל הדרכים הם בשביל לתקן פגם האמונה, שנפגמת על-ידי עוונות, כי כל מצותיה אמונה (תהלים קיט), וכפי הפגם שפוגמין

לְגַאֲלָם עַד הַסּוּף, שֶׁבַתְחֵלָה הָאִיר ה' פָּנָיו לְמֹשֶׁה
בְּהָאָרֶה נִפְלְאָה וּשְׁלַחוּ לְגַאֲלָם וּמָסַר בְּיָדוֹ מוֹפְתִים
וְאוֹתוֹת נּוֹרָאוֹת לְגִלּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ וּלְגַאֲלָם כְּדֵי שִׂיֹּאמִינוּ
יִשְׂרָאֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ עַד שִׁיזְכּוּ לִקְבֹּל הַתּוֹרָה. וְכֵן הָיָה
שָׂבָא מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל וַיַּעַשׂ הָאֵתָת לְעֵינֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ
הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ וְכוּ'. וְאַחֲרֵי־כֵן תִּכְרַף
כְּשָׂבָא מֹשֶׁה לְפָרְעָה לְגַאֲלָם, וּפָרְעָה הִקְשָׁה אֶת רוּחוֹ
וְלֹא דֵי שְׁלֹא הִנִּיחָם לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, אַף גַּם הִכְבִּיד
עֲלֵיהֶם הָעֲבוּדָה בְּיֹתֵר לְבָלִי לְתַן לָהֶם תְּבֵן וְכוּ' אֲזִי
תִכְרַף נִתְעוֹרֵר כְּפִירוֹת בְּדַתְן וְאַבִּירָם וְהַכְרוּכִים
אֲחִירֵיהֶם עַד שִׂיֹּצְאוּ נֹצְצִים לְקִרְאֵת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ:
"יִרְאֵה ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט וְכוּ'". וְזֶה מַחֲמַת שֶׁהָיָה
הַסִּתְרַת פָּנִים כִּזֶּה שְׁלֹא דֵי שְׁלֹא זָכוּ לְגַאֲלָה כְּאֲשֶׁר
הִבְטִיחָם מֹשֶׁה, אַף גַּם הִכְבִּיד עֲלֵיהֶם הָעֲבוּדָה
כְּלֵי־כֵף. וְכֵן הִתְנַהֵג אַחֲרֵי־כֵן בְּכָל פַּעַם, כַּמְבָּאָר
הַיֵּטֵב בְּכָל הַפְּרָשִׁיּוֹת הַמְדַבְּרִים מִיִּצְיַאת מִצְרַיִם,
וּבִפְרָט בְּפָרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח. שְׂאֲחֵר שֶׁגָּמַר ה' יִתְבָּרַךְ
מַעֲשָׂהוּ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה וְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת
נּוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה וַיְכַבֵּר רְאוּ דַתְן וְאַבִּירָם וְכָל הַכְרוּכִים
אֲחִירֵיהֶם שֶׁהָיָה לָהֶם מִיְנֵה בָּלֵב עַל מֹשֶׁה, כִּלְמַד רְאוּ
בְּעֵינֵיהֶם שֶׁדָּבַר ה' אֵמַת בְּפִי מֹשֶׁה שְׂאֲפֵי־עַל־פִּי
שִׁפְרָעָה הִכְבִּיד עֲלֵיהֶם הָעֲבוּדָה אַחֵר שָׂבָא מֹשֶׁה
לְגַאֲלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן 'דְּבַר אֱלֻקֵּינוּ יָקוּם לְעוֹלָם'
כְּאֲשֶׁר רְאוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהוֹצִיאָם מִשָּׁה רַבְּנוּ בְּיַד הַזִּקְּה
וּבְזוּעַ נְטוּיָה בְּאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נּוֹרָאִים כְּאֵלֶּה,
אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשָׂבָאוּ עַל הַיָּם וְרָאוּ וְהִנֵּה מִצְרַיִם
נֹסַע אַחֲרֵיהֶם וְרַב יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים וְהַתְּמִימִים עָשׂוּ
כַּהֲזִן וְכָרְאוּ וַיִּצְעֲקוּ אֵל ה' כִּי תַפְסוּ אֲמָנוֹת אֲבוֹתָם,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל וּמוֹכָא בְּפָרוּשׁ רִש"י, אַךְ
הָיוּ בָהֶם כִּתּוֹת הַמְּבַקְשִׁים תּוֹאֲנָה וְהִבֵּל הָיָה עַל־פִּי
דְּבוּרִים רַעִים וְדַעוֹת רַעוֹת שֶׁל רֵאשִׁי הַחוֹלְקִים שֶׁהֵם
דַּתְן וְאַבִּירָם שֶׁהִטְעוּ אוֹתָם כְּלֵי־כֵף עַד שֶׁאָמְרוּ
הַמְּבַלִּי אֵינִי קָבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר
וְכוּ':

וְכֵן אַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁהִרְאָה ה' יִתְבָּרַךְ אֶת יְדוֹ הַגְּדוֹלָה
עַל־יְדֵי מֹשֶׁה וּבִקַּע לָהֶם אֶת הַיָּם וְהִטְבִּיעַ אֶת
מִצְרַיִם וַיִּשְׂרָאֵל עָבְרוּ בַּיַּבֵּשׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וּבְזוּז מֵהֶם
הוֹן רַב מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַחֲרֵי־כֵן הַסִּתְרַת ה'
יִתְבָּרַךְ פָּנָיו עַד שֶׁהִלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא
מִצְאוּ מַיִם וְאַחֲרֵי־כֵן וַיִּבְאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת
מַיִם מִמֶּרָה כִּי מָרִים הֵם וְכוּ'. וְאֲזִי 'וַיִּלְנֹנוּ הָעָם עַל
מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה נִּשְׁתַּחֲוֶה וְכוּ'. נִמְצָא, שְׂאֲפֵי־עַל־פִּי
שָׂרָאוּ בַתְּחֵלָה הָאֵרֶת פָּנִים כְּלֵי־כֵף שֶׁהוֹצִיאָם
מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָהֶם אֶת הַיָּם בְּנִפְלְאוֹת וּנּוֹרָאוֹת
כְּאֵלֶּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן תִּכְרַף כְּשֶׁהִסְתִּיר ה' יִתְבָּרַךְ
פָּנָיו מֵהֶם בְּשִׁבִיל נִסְיוֹן וְלֹא מִצְאוּ מַיִם בְּאוֹ
בַתְּלוּנוֹת וּמְרִיבוֹת וְכֵן הָיָה בְּכָל פַּעַם, וּבִפְרָט בְּעֵינֵי
הַפָּנִי שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּרִנְסָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הִגְנִי

- הַלְכוֹת גְּבוּיֹת חוֹב מֵהִיתוּמִים ה' - ג'

ועל נסתם את ה' ... ויבא עמלק

(יו, ז-ח)

בשישראל רחוקים מהשם יתברך, שזהו בחינת פנים השלום, בחינת "אין שלום בעצמי מפני הטאתי", ואין שלום בין העולמות העליונים ותחתונים; ואחר-כך בשצריכין לקבל הרפואה שהוא השלום, צריכין לסבל מרירות מקדם, כי דרך השלום שיתלבש במרירות, בבחינת "הנה לשלום מר לי מר", כמו שדרך כל הרפואות על-פירב להתלבש בסמים מרים ומרורים. אך לפעמים החולאת גדול כל-כך, עד שאם היו נותנין לו מרירות ויסורים כפי שהוא צריך לרפואתו, אז לא היה אפשר לו כלל לסבל מרירת הרפואות ולזכות לשלום; ואז השם יתברך מרחם עליו ומשליך הטאתיו אחרי כתפיו, כביכול, כדי שלא יצטרך להלביש את השלום והרפואה במרירות הרבה. וזה ענין כל הגליות והצרות שישאל סובלין, כי כל זה הוא בחינת המרירות שסובלין בשביל לקבל אחר-כך על-ידי-זה דיקא הרפואה והשלום. וזה בחינת המרירות של גלות מצרים, שהוא רפואה לתקן הטא אדם הראשון, בידוע; אך מחמת שהיה המרירות גדול מאד, עד שכמעט היה בלתי אפשר להם לסבל, והיו נשארם שקועים חס ושלום בטמאת מצרים, על-בן דלג הקדוש-ברוך-הוא על הקץ ומעט המרירות, שיהיה רק כפי יכלתם, ועל-ידי המרירות הזה וכו' אחר-כך לשלום גדול: לקבלת התורה, ולכנס לארץ-ישראל, ולבנין בית-המקדש, בידוע. אך מחמת שלפי השלום הזה שהיו צריכין לזכות, היו צריכין לסבל חס ושלום מרירות גדול ביותר ממה שסבלו באמת, על-בן בא עמלק אחר יציאת מצרים ללחם עמהם, כי עמלק הוא אורב לישראל ומקטרג על זה תמיד, ויורד ומסטין ועולה ומקטרג, הינו בשעה שהאדם צריך לקבל הרפואה שהיא השלום, ואז צריך לסבל מרירות מקדם, אז הוא מסית את האדם ואינו מניחו לעמד בנסיון שיסבל מעט המרירות, ומסיתו לבעט בהמרירות שהוא מברך לקבל בשביל רפואתו, ואחר-כך הוא עולה ומקטרג על שאין שולחין לו להאדם מרירות בראוי לו, חס ושלום. ובאמת האדם הוא אז בסכנה גדולה, כי השם יתברך חמל עליו והקל מעליו היסורים והמרירות באופן שיוכל לקבלה על-כל-פנים כפי יכלתו, כדי שיוכל לקבל רפואתו על-ידי-זה, אבל בשאינו חס על עצמו ואינו רוצה לסבל ולקבל אפלו מעט המרירות בשביל רפואת נפשו, אזי חס ושלום מתגבר הקטרוג, ושולחין לו מרירות הרבה שאינו יכול לקבלו בשום אופן, ואז הוא בבחינת "אין שלום אמר ה' לרשעים". כי בודאי, אף-על-פי שהשם

יתברך גומל לחיבים טובות, והוא מקל על בעל-יתשובה ואינו מכביד עליהם המרירות כפי שהיה ראוי להם, חס ושלום, אך אף-על-פי-כן לפטר בלא כלום אי אפשר, כי על-כל-פנים ההכרח שיסבל מעט מרירות כפי יכלתו בשביל תשובתו ורפואת נפשו, שהוא בחינת השלום שמתלבש במרירות כנ"ל. וזה בחינת מלחמת עמלק, שכתוב בו "אשר קרף בדרך", מלשון קרירות, הינו שבעת המרירות שהוא בחינת "ואתה עוף ויגע" וכו' הוא בא ומקרר אותם, שלא יהיו חס ושלום להוטים אחר השם יתברך לסבל מרירות הרפואות, ועל-ידי-זה מתגבר המרירות ביותר כנ"ל. וזה בחינת: "ועל נסתם את ה'" וכו' תמיד "ויבא עמלק", כי כל הנסיונות שהיו להם במדבר, הכל היה בחינת המרירות מעט שהיו צריכין לסבל בשביל הרפואה והשלום, ומחמת שלא וכו' ישראל לקבל המרירות בראוי, על-ידי זה התגבר הקטרוג ביותר, שזה בחינת מלחמת עמלק, כי מלחמתו היתה למעלה ולמטה, כמוכא. ועל-בן השם יתברך שונא אותו כל-כך, כי הוא אורב לישראל מאד תמיד בעת הלחץ והדחק, בעת שצריכין לקבל מרירות לרפואות כנ"ל. (לקוטי הלכות - הלכות כתובת קעקע ג' - י"ג לפי אוצר היראה - פורים, אות מ"ו)

וצא הלחם בעמלק

(יו, ט)

וזה שאמר משה ליהושע תלמידו דיקא, צא הלחם בעמלק (שמות יז), ולא לחם בעצמו. כי מחמת שכל מלחמתו של עמלק הוא כנגד בחינת משה שהוא הראש בית האמת, להסתיר ולהעלים שמו חס ושלום, על-בן אין יכול משה בעצמו להלחם עמו, כי אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים (ברכות ה:), כי איך אפשר להצדיק להגדיל ולפרסם שם עצמו, על-בן צוה לתלמידו יהושע 'צא הלחם בעמלק', כי דיקא התלמיד של הצדיק האמת הוא יש לו כח להלחם בעמלק שרוצה להעלים ולהסתיר שם הצדיק הזה, כי בחינת יהושע תלמידו, כל עסקו וכל תחבולותיו לפרסם ולהגדיל שמו הקדוש והנורא של הצדיק הזה בעולם. וכמו שכתב רבנו ז"ל על פסוק "ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו" וכו' (בסימן קמ), שדיקא על-ידי התלמידים של הצדיק יכולין לידע גדלת הצדיק. ובודאי כל כחו של בחינת יהושע תלמידו להלחם בעמלק, הוא בודאי רק מהראש בית בעצמו שהוא בחינת משה, כי בודאי אין כח ליהושע שהוא בחינת התלמיד ללחם מלחמה עצומה ונוראה בזאת. וזה שכתוב (שמות שם): והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכו'. כי

בּוֹדָאֵי עֵקֶר כַּח הַמְלַחְמָה הָיָה עַל־יַדֵּי מֹשֶׁה בְּעֶצְמוֹ, רַק אַף־עַל־פִּי־כֹן הַמְלַחְמָה בְּעֶצְמָה לְהַתְנַבֵּר עַל עֲמַלְק שְׂרוּצָה לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים שֵׁם הַצַּדִּיק הַזֶּה, לְהַתְנַבֵּר עָלָיו לְהַגְדִּיל וּלְפָרְסֵם וּלְפָאֵר וּלְרוֹמֵם בְּאֵמֶת שֵׁם הַצַּדִּיק הַזֶּה, צָרִיף שִׁיחִיָּה נַעֲשֶׂה עַל־יַדֵּי בְּחִינַת יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידוֹ דִּיקָא כַּנִּ"ל. וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ (בְּשַׁלַּח סה:): שִׁיחֹשֶׁעַ דִּיקָא הָיָה מְסַגֵּל לְמַלְחָמָה הַזֹּאת, עֵינֵי שָׁם. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת - הַלְכוֹת שַׁבַּת ה' - אוֹת י')

עֵינֵיכֶם לְמָרוֹם וְהַסְתַּכְּלוּ לְמַעַלָּה וְתִדְרָשׁוּ וְתִבְקָשׁוּ וְתִחַפְּשׁוּ אֵיחָ אֲפּוּא הוּא יִתְבַּרְךָ. וְאִזּוּ הָיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹצְחִים, כִּי עַל־יַדֵּי זֶה עוֹלִין בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה לְבַחֲנֵינָת אֵיחָ. וְעַל־כֵּן זָכוּ אַחֵר זֶה מִיָּד לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא נִמְשָׁכֶת מִבְּחִינַת אֵיחָ שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית, כַּמְבָּאֵר בְּפָנִים - וְעֵינֵי לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן ב', סִימָן י"ב. (לְקוּטֵי הַלְכוֹת - הַלְכוֹת גְּבוּיֹת חוֹב מֵהִיתוּמִים ג' - ט')

מַלְחָמָה לְה' בְּעֲמַלְק מִדֶּר דֶּר

(יז, טז)

הַמֶּן הֲרָשַׁע יִמַח שְׁמוֹ, בְּקִשׁ לְהַשְׁמִיד וּלְהַרְגוֹ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים וְכוּ'. כִּי הַמֶּן עֲמַלְק שֶׁהוּא זְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג, א) וְהַנְּחֹשׁ הָיָה עָרוֹם, שִׁינֹק מִהַדְּעַת, שֶׁעַל־יַדֵּי זֶה נִקְטָן הַמֶּן בְּבַחֲנֵינָת מַחֲזִין דְּקַטְנוּת, שֶׁעַל־יַדֵּי זֶה עֵקֶר הַתְּנַבְּרוֹת תְּאֵאוֹת נֶאֱוָף שֶׁהוּא עֵקֶר הַיִּצָּר הָרַע, עֵקֶר הַכְּנַעְנוּת עַל־יַדֵּי הַתְּפִלָּה בְּבַחֲנֵינָת דִּין שֶׁל הַפֶּעַל כַּח שְׁעוּמַדַּת לְהַסְטְרָא אַחְרָא, בְּחִינַת עֲמַלְק, בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלוֹ עַד שֶׁמְכַרְח לְתַן הַקְּאוֹת וְכוּ' (עֵינֵי לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן ב' - סִימָן ח). אֲבָל זֶה הַצַּדִּיק הַפֶּעַל כַּח שֶׁנִּכְנָס לְמַלְחָמָה זֹאת לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה בְּבַחֲנֵינָת דִּין כְּדֵי שֶׁתְּבַלַּע אוֹתָהּ הַנְּחֹשׁ וְהַסְטְרָא אַחְרָא, וְעַל־יַדֵּי זֶה דִּיקָא יוֹצֵא כָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְכוּ', זֶה הַצַּדִּיק צָרִיף לְהִיּוֹת בַּעַל כַּח גְּדוֹל מְאֹד וְצָרִיף לְהַתְּבַוֵּן מְאֹד בְּכַחוֹ אִם יֵשׁ לוֹ כַּח לְעַמֵּד בְּמַלְחָמָה זֹאת. וְצָרִיף לִידַע עִם מִי הוּא נִלְחָם, כִּי לְפַעְמִים אַף־עַל־פִּי שֶׁהַצַּדִּיק הוּא בַּעַל כַּח גְּדוֹל וַיֵּשׁ לוֹ כַּח לְעַמֵּד כְּנֶגֶד אֵיזָה סְטְרָא אַחְרָא וּקְלָפָה גְּדוֹלָה, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֹן לְפַעְמִים מִתְּנַבְּרַת סְטְרָא אַחְרָא וּקְלָפָה גְּדוֹלָה כַּל כֶּף שֶׁאֵין בְּכַחוֹ לְעַמֵּד כְּנֶגֶדָהּ. וְעֵקֶר כָּלֵל כָּל הַסְטְרָא אַחְרָא וְזְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ הוּא עֲמַלְק שְׂכּוֹלֵל כָּל הַסְטְרָא אַחְרָא וְכָל הַקְּלָפוֹת וְכָל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שִׁינֹקִים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּמִדְבָר כד, כ): רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמַלְק, שֶׁעֲמַלְק כָּלוּל מִכָּלֶם וְכָלֶם יוֹנְקִים מִמֶּנּוּ. וְעַל־כֵּן ה' יִתְבַּרְךָ בְּעֶצְמוֹ צָרִיף לְלַחֵם עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יז, טז): מַלְחָמָה לְה' בְּעֲמַלְק מִדֶּר דֶּר. וְעַל־כֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל אֲפֹלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ לְהַכְּנִיעוֹ לְגַמְרֵי. וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (שָׁם פְּסוּק יג): וַיַּחֲלֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמַלְק וְכוּ'. שֶׁפָּרַשׁ רַש"י, שֶׁחַתָּף רֵאשִׁי גְבוּרָיו וְלֹא הִרְגוּ לְגַמְרֵי, מִכָּאֵן שֶׁעָשׂוּ עַל־פִּי הַדְּבָר. כִּי מַלְחָמַת עֲמַלְק הִיְתָה עַל־יַדֵּי הַתְּפִלָּה בְּבַחֲנֵינָת דִּין שֶׁל הַפֶּעַל כַּח כַּנִּ"ל בְּתוֹרָה הַנִּ"ל. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בּוֹדָאֵי הָיָה בַּעַל כַּח גְּדוֹל מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכְּנִיעוֹ לְגַמְרֵי, כִּי אִם הָיָה רוּצָה לְהַכְּנִיעוֹ לְגַמְרֵי, הָיָה מִתְּנַבֵּר בְּכַח קְלָפָה חֲזָקָה וְגְדוֹלָה כָּל כֶּף שֶׁנֶּם מֹשֶׁה לֹא הָיָה יָכוֹל לְעַמֵּד כְּנֶגֶדָהּ, כִּי קָלַפְתָּ עֲמַלְק מִנִּיעַ עַד אֵין תְּכִלִּית וְאֵין מִי שִׁיכּוֹל לְעַקְרוֹ לְגַמְרֵי כִּי

וְהָיָה בְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ

(יז, יא)

זֶה שֶׁנִּפְּלוּ יִשְׂרָאֵל לְסַפְּקוֹת קָדָם קַבֵּלַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "הִישׁ ה' בְּקַרְבְּנוֹ אִם אֵין". וְאִתָּא בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ שֶׁכְּתוּב אִם בְּחִינַת הַקְּדוּשָׁה הַנִּקְרָא יֵשׁ שׂוֹרָה בְּקַרְבֶּם, אִם בְּחִינַת אֵין, הֵינּוּ כַּנִּ"ל כִּי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת שֶׁהֵם הַתְּנַלּוֹת הַקְּדוּשָׁה, בְּחִינַת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וּבְחִינַת אֵיחָ הֵם בְּחִינּוֹת יֵשׁ וְאֵין. וּמַחְמַת הַיּוֹסוּרִים שֶׁהָיָה לָהֶם אִזּוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם מַיִם הַתְּחִילוּ לְפַל לְסַפְּקוֹת וְלֹא יָדְעוּ אִם ה' בְּקַרְבֶּם, וְאִזּוֹ הִבִּיא ה' יִתְבַּרְךָ עֲלֵיהֶם עֲמַלְק. וְאִזּוֹ הַסְתַּכְּלוּ כַּלְפֵי מַעַלָּה, כִּי כֶּף דֶּרֶךְ הָאָדָם לְפַעְמִים כָּל זְמַן שֶׁאֵין הַפֶּעַל דְּבַר מִתְּנַבֵּר עָלָיו כָּל כֶּף עֲדִין הוּא מִתְּרַשֵּׁל לְחַפֵּשׂ אַחֵר כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, אִךְ בְּשֶׁהַפֶּעַל דְּבַר מִתְּפַשֵּׁט עַל הָאָדָם מְאֹד וְרוּצָה לְהַפִּילוֹ לְגַמְרֵי חַס וְשְׁלוֹם, וְאִזּוֹ מִתְּעוֹרֵר קְדוּשַׁת נַפְשׁ הָאָדָם. וְאִזּוֹ דִּיקָא הוּא מִתְּחִיל לְדַרְשׁ וּלְחַפֵּשׂ אֵיחָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מַלְחָמַת עֲמַלְק קָדָם קַבֵּלַת הַתּוֹרָה, כִּי עֲמַלְק הוּא זְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְּפִים שֶׁשֵּׁם אֵי אֲפֹשֶׁר לְמַצָּא כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ בְּשׁוֹם אֲפֵן רַק צָרִיכִין לְצַעֲקַת אֵל ה' בְּקוֹל חֲזָק מְאֹד לְדַרְשׁ וּלְבַקֵּשׁ אֵיחָ אֲפּוּא כְּבוֹד קְדוּשָׁתוֹ יִתְבַּרְךָ. וְאִזּוֹ מִתְּנַבְּרִין עָלָיו וְעוֹלִין בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה בְּבַחֲנֵינָת וְהָיָה בְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְנִבְרַ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: בְּזְמַן שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מוֹגִיבָה יָדָיו וַיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כַּלְפֵי מַעַלָּה הָיוּ נוֹצְחִין. וְלְכַאוּרָה קִשָּׁה לְמָה עָשָׂה מֹשֶׁה זֹאת עַל־יַדֵּי הַרְמַת יָדָיו דִּיקָא, הָיָה לוֹ לֹאמַר לָהֶם בְּפֶה מְלֵא שִׁישׁ עֲבָדוֹ לָבֵם לְמְקוֹם וַיַּעֲזֹר לָהֶם ה' יִתְבַּרְךָ. אִךְ בְּאֵמֶת הוּא עֲנִין הַנִּ"ל שֶׁכְּפַעַת שֶׁמִּתְנַבֵּר תִּקְרָה זְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ חַס וְשְׁלוֹם, שֶׁהוּא מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְּפִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְחָמַת עֲמַלְק שֶׁשֵּׁם אֵי אֲפֹשֶׁר לְמַצָּא כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ בְּשׁוֹם אֲפֵן אֵין אֵי אֲפֹשֶׁר לְדַבֵּר כָּלֵל מִכְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ רַק לְרַמּוֹ בְּיָדָיו כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהָרִים יָדָיו לְרַמּוֹ לָהֶם שִׁסְתַּכְּלוּ לְמַעַלָּה, הֵינּוּ אַף־עַל־פִּי שֶׁמִּתְנַבֵּר עֲבָשׁוֹ מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְּפִים כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם בְּחִינַת מַלְחָמַת עֲמַלְק שֶׁאֵי אֲפֹשֶׁר לְדַבֵּר וּלְגַלּוֹת שֵׁם כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, אַף־עַל־פִּי־כֵן שֶׁאוֹ

אם ה' יתברך בעת שיבוא משיח צדקנו, על-כן
הכרח משה ללחם עמו בחכמה גדולה על-פי הדבור
להתנדב רק ראשי גבוריו ולא להכניעו לנמרי. ועל-כן
"מלחמה לה' בעמלק מדר דר", כי ה' יתברך בעצמו,
בביכול, צריך ללחם עמו בכל דור ודור, כי אין מי
שידע איך להתנהג עמו כי אם ה' יתברך בעצמו.
(לקוטי הלכות - הלכות ברכת הריח וברכת הודאה
ד' - ה')

**"אין צדקה נחשבת
כמו צדקת הדפוס"
[רבי נתן]**

לאחינו כל בית ישראל
תרמו נא, בעין יפה,
להפצת אורו של
רבנו הקדוש
בארץ ובעולם
בכל סניפי הדואר,
חשבון מס' 7-2255-89

נְהַיְהִי־נָהֱמָה נְהַמְנָה מְאוֹמָן

שבת שלום

לאחינו כל בית ישראל
הוצאת חומשים עם פירוש
הלקוטי הלכות

במחיר הקרן
125 ₪ לסט (5 כרכים)

פרטים והזמנה: 054-8429006 (מאיר)